

Co-funded by
the European Union

Α2.12: ΈΝΑΣ ΑΝΑΛΥΤΙΚΌΣ
ΟΔΗΓΌΣ ΑΝΆΠΤΥΞΗΣ
PERSONAS ΜΕ ΒΆΣΗ ΤΗΝ
ΕΜΠΕΙΡΪΑ ΑΠΌ ΤΟ ΈΡΓΟ
DIVERSE COURSES

Εταίροι του Έργου

Συντονιστής

FH JOANNEUM, Institute for Social Work, Γκρατς, Αυστρία (FHJ)

Εταίροι

Fundación Docete Omnes, Γρανάδα, Ισπανία (FDO)

ΔΑΦΝΗ Κέντρο Επαγγελματικής Κατάρτισης, Πάτρα, Ελλάδα (ΔΑΦΝΗ ΚΕΚ)

Ensino e Investigação e Administração SA / University Institute Atlantica, Βαρκελώνη, Πορτογαλία (EIA)

Escola Profissional Amar Terra Verde LDA, Vila Verde, Πορτογαλία (EPATV)

Cramars Società Cooperativa Sociale, Tolmezzo, Ιταλία (Cramars)

Αυτή η Έκθεση κυκλοφορεί υπό την Άδεια Creative Commons Αναφοράς Δημιουργού 4.0 Διεθνής (Creative Commons Attribution 4.0 International License).

Είστε ελεύθεροι να:

Μοιραστείτε (Share): να αντιγράψετε και να αναδιανείμετε το υλικό σε οποιοδήποτε μέσο ή μορφή.

Προσαρμόσετε (Adapt): να αναμείξετε, να μετασχηματίσετε και να δημιουργήσετε πάνω στο υλικό για οποιονδήποτε σκοπό, ακόμη και εμπορικά. Ο αδειοδότης δεν μπορεί να ανακαλέσει αυτές τις ελευθερίες, εφόσον ακολουθείτε τους όρους της άδεια.

Υπό τους ακόλουθους όρους:

Αναφορά Δημιουργού (Attribution) - Πρέπει να αναφέρετε κατάλληλα τον δημιουργό, να παρέχετε έναν σύνδεσμο προς την άδεια και να αναφέρετε αν έγιναν αλλαγές. Μπορείτε να το κάνετε αυτό με οποιονδήποτε εύλογο τρόπο, αλλά όχι με τρόπο που να υποδηλώνει ότι ο αδειοδότης εγκρίνει εσάς ή τη χρήση σας.

Παρόμοια Διανομή (Share Alike) - Εάν αναμείξετε, μετασχηματίσετε ή δημιουργήσετε πάνω στο υλικό, πρέπει να διανείμετε τις συνεισφορές σας υπό την ίδια άδεια με το πρωτότυπο.

<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι απόψεις και οι γνώμες που διατυπώνονται εκφράζουν αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών και δεν αντιπροσωπεύουν κατ'ανάγκη τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή ΟeAD-GmbH. Η Ευρωπαϊκή Ένωση και the granting authority δεν μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για τις εκφραζόμενες απόψεις.

Περιεχόμενα

1. Εισαγωγή.....	3
2. Θεωρητικές βάσεις των Personas	5
2.1 Η προέλευση των Personas.....	5
2.2 Ορισμός και Σκοπός	5
2.3. Βασικά Στοιχεία ενός Persona	6
2.4. Τυπολογία των Εκπαιδευτικών Personas	7
2.5. Σημαντικότητα των Personas στον Εκπαιδευτικό Σχεδιασμό	8
3. Ορισμός του Πλαισίου Εκπαίδευσης.....	9
3.1 Γιατί έχει σημασία το Πλαίσιο	9
3.2 Μία δομή για την ανάλυση του πλαισίου	9
3.3 Πρακτικές Εφαρμογές στο έργο Diverse Courses	10
3.4 Βασικά Συμπεράσματα	10
4. Συλλογή δεδομένων για τα Personas	11
4.1 Η σημασία των δεδομένων στην ανάπτυξη των Personas	11
4.2 Τύποι δεδομένων προς Συλλογή	11
4.3. Μέθοδοι Συλλογής Δεδομένων	12
4.4. Πρακτικές Εμπειρίες από την εμπειρία του έργου Diverse Courses	13
4.5 Συμπεράσματα	14
5. Οργάνωση και Ομαδοποίηση Δεδομένων.....	16
5.1 Από τα ανεπεξέργαστα δεδομένα στις δομημένες πληροφορίες	16
5.2 Αρχές Αποτελεσματικής Οργάνωσης Δεδομένων	16
5.3 Μέθοδοι Ομαδοποίησης Δεδομένων από τους Εκπαιδευόμενους	17
5.4 Πρακτικές Εφαρμογές στο έργο Diverse Courses	18
5.5 Συμπεράσματα	19
6. Δημιουργία των Personas.....	20
6.1 Από τα δεδομένα στην ιστορία: Η μετάβαση στα Personas.....	20
6.2 Βασικά στοιχεία ενός Εκπαιδευτικού Persona	20
6.3 Τεχνικές για τη Δημιουργία Personas.....	21
6.4. Πρακτικές εμπειρίες από το έργο Diverse Courses.....	22
6.5 Συμπεράσματα	23
7. Επικύρωση των Personas	24
7.1 Η Αναγκαιότητα της Επικύρωσης	24

7.2 Μέθοδοι Επικύρωσης των Personas.....	24
7.3 Επικύρωση στην πράξη: Οι εμπειρίες του Diverse Courses	25
7.4 Προκλήσεις στην επικύρωση των Personas	26
7.5 Συμπεράσματα	27
8. Εφαρμογή των Personas στο σχεδιασμό μαθημάτων	29
8.1 Από τα Personas στις Πρακτικές Εκπαιδευτικές Στρατηγικές	29
8.2 Βασικοί τομείς όπου τα Personas Επηρεάζουν τον Σχεδιασμό του Μαθήματος	29
8.3 Πρακτικά παραδείγματα από το έργο Diverse Courses.....	31
8.4 Συμπεράσματα	32
9. Προκλήσεις που αντιμετωπίστηκαν και Λύσεις.....	33
9.1 Γιατί η αντιμετώπιση των προκλήσεων είναι σημαντική	33
9.2 Κύριες προκλήσεις στην ανάπτυξη και χρήση των Personas.....	33
9.3 Πρακτικές Λύσεις και Στρατηγικές	34
9.4 Ευρύτερα Συμπεράσματα από την πρακτική και την έρευνα.....	35
10. Συμπεράσματα και Συστάσεις για Μελλοντική Χρήση	37
10.1 Αναστοχασμός για το Ταξίδι.....	37
10.2 Συμπεράσματα που αντλήθηκαν από το έργο Diverse Courses	37
10.3 Στρατηγικές Συστάσεις για Μελλοντικά Έργα.....	38
10.4 Τελικές σκέψεις.....	39
11. Ολοκληρωμένη Βιβλιογραφία.....	40

1. Εισαγωγή

Η αυξανόμενη ποικιλομορφία των μαθητών στα σύγχρονα εκπαιδευτικά περιβάλλοντα απαιτεί νέες προσεγγίσεις στο σχεδιασμό μαθημάτων και προγραμμάτων. Οι παραδοσιακές μέθοδοι που αντιμετωπίζουν τους μαθητές ως ομοιογενή ομάδα συχνά αποτυγχάνουν να αντιμετωπίσουν το ευρύ φάσμα εμπειριών, κινήτρων και αναγκών που φέρνουν οι συμμετέχοντες στην τάξη. Σε αυτό το πλαίσιο, η χρήση των Personas έχει αναδειχθεί ως ένα στρατηγικό εργαλείο για τον σχεδιασμό μαθησιακών περιβαλλόντων που είναι συμπεριληπτικά, χωρίς αποκλεισμούς, εξατομικευμένα και έχουν αντίκτυπο.

Αυτό το έγγραφο προσφέρει έναν ολοκληρωμένο, βήμα προς βήμα οδηγό και οδηγό για την ανάπτυξη Personas, ενσωματώνοντας θεωρητικές βάσεις με πρακτικές εφαρμογές που βασίζονται στις εμπειρίες από το ευρωπαϊκό έργο Diverse Courses. Στόχος του είναι να εξυπηρετήσει τόσο τους εκπαιδευτικούς όσο και τους διαχειριστές έργων που επιδιώκουν να ενισχύσουν τον σχεδιασμό με επίκεντρο τον εκπαιδευόμενο στην τυπική, μη τυπική και άτυπη εκπαίδευση. Το έργο Diverse Courses συγχρηματοδοτήθηκε από το πρόγραμμα Erasmus+ και αναπτύχθηκε μεταξύ 2023 και 2025 από μια κοινοπραξία έξι οργανισμών-εταίρων από πέντε ευρωπαϊκές χώρες - την Αυστρία, την Ελλάδα, την Ιταλία, την Πορτογαλία και την Ισπανία - που βελτιώσουν τις συμπεριληπτικές και ευέλικτες οδούς κατάρτισης μέσω της χρήσης Personas μαθητών και εκπαιδευτών στην εκπαίδευση ενηλίκων.

Οι Personas επιτρέπουν μια ανθρωποκεντρική προσέγγιση στον εκπαιδευτικό σχεδιασμό: προσωποποιώντας τους αντιπροσωπευτικούς τύπους μαθητών, οι εκπαιδευτικοί μπορούν να προσαρμόσουν καλύτερα τα προγράμματα σπουδών, την επικοινωνία και τις υπηρεσίες υποστήριξης. Αντί να σχεδιάζουν για έναν αφηρημένο «μέσο μαθητή», οι εκπαιδευτικοί σχεδιάζουν για πραγματικά, διαφοροποιημένα άτομα.

Η εφαρμογή των Personas είναι ιδιαίτερα πολύτιμη όταν εργάζεστε με μη παραδοσιακές ομάδες εκπαιδευομένων, όπως ενήλικες που επιστρέφουν στην εκπαίδευση, μετανάστες, άτομα με ειδικές ανάγκες και άτομα που επηρεάζονται από κοινωνικοοικονομικές ευπάθειες. Σε τέτοια πλαίσια, οι εξατομικευμένες διαδρομές μάθησης βελτιώνουν σημαντικά την ενεργό συμμετοχή και τα αποτελέσματα.

Αυτό το εγχειρίδιο έχει σχεδιαστεί ως ένας πρακτικός, βήμα προς βήμα οδηγός για εκπαιδευτικούς, σχεδιαστές εκπαιδευτικών προγραμμάτων και διαχειριστές έργων. Για να το χρησιμοποιήσετε αποτελεσματικά, σας συνιστούμε να ξεκινήσετε με την κατανόηση των θεωρητικών θεμελίων στο Κεφάλαιο 2 και στη

συνέχεια να ακολουθήσετε τη διαδικασία διαδοχικής ανάπτυξης από το Κεφάλαιο 4 έως το Κεφάλαιο 8. Κάθε κεφάλαιο παρέχει εργαλεία, παραδείγματα και προβληματισμούς για την υποστήριξη της εφαρμογής. Η προηγούμενη γνώση των βασικών ποιοτικών και ποσοτικών μεθόδων έρευνας μπορεί να είναι χρήσιμη, αλλά δεν απαιτείται. Είτε δημιουργείτε την πρώτη σας Persona είτε βελτιώνετε ένα υπάρχον σύνολο, μπορείτε να προσαρμόσετε κάθε βήμα στο εκάστοτε συγκεκριμένο πλαίσιο.

2. Θεωρητικές βάσεις των Personas

Η κατανόηση των θεωρητικών θεμελίων των Personas είναι απαραίτητη για την ουσιαστική εφαρμογή τους στον εκπαιδευτικό σχεδιασμό. Αυτό το κεφάλαιο διερευνά την ιστορική εξέλιξη της έννοιας, την προσαρμογή της σε διάφορους τομείς και τις βασικές αρχές που υποστηρίζουν την αποτελεσματική δημιουργία των Personas. Με τον εντοπισμό αυτών των προελεύσεων, μπορούμε να εκτιμήσουμε καλύτερα τον τρόπο με τον οποίο οι Personas υποστηρίζουν ανθρωποκεντρικές και με ενσυναίσθηση προσεγγίσεις στα μαθησιακά περιβάλλοντα.

2.1 Η προέλευση των Personas

Η έννοια των Personas προέρχεται από τον τομέα του User-Centered Design (UCD) και εισήχθη επίσημα από τον Alan Cooper στο βιβλίο του 1999 *The Inmates Are Running the Asylum* (για πλήρεις αναφορές βλ. την ολοκληρωμένη βιβλιογραφία στο κεφάλαιο 10 αυτού του οδηγού). Ο Cooper, πρωτοπόρος στην ανάπτυξη λογισμικού, συνειδητοποίησε ότι οι ομάδες ανάπτυξης συχνά σχεδίαζαν προϊόντα για έναν "μέσο χρήστη" ο οποίος, στην πραγματικότητα, δεν υπήρχε. Για να το λύσει αυτό, εισήγαγε τα Personas: λεπτομερείς, φανταστικούς χαρακτήρες που δημιουργήθηκαν από πραγματικά δεδομένα για να αντιπροσωπεύουν διαφορετικούς τύπους χρηστών.

Τα Personas επέτρεψαν στους σχεδιαστές να συνειδητοποιήσουν τις ανάγκες των τελικών χρηστών, εστιάζοντας στους στόχους, τις συμπεριφορές και τα προβλήματα τους, αντί σε αφηρημένες στατιστικές. Γρήγορα, αυτή η μέθοδος εξαπλώθηκε πέρα από τον τομέα της πληροφορικής: το μάρκετινγκ, ο σχεδιασμός υπηρεσιών και τελικά η εκπαίδευση υιοθέτησαν τα Personas ως εργαλεία για τον εξανθρωπισμό και την προσαρμογή των διαδικασιών σχεδιασμού.

Η μετάβαση από το «σχεδιασμός για όλους» στο «σχεδιασμός για κάποιον» σηματοδότησε μια ριζική βελτίωση στην ικανοποίηση και την αφοσίωση των χρηστών — μια αρχή που ισχύει εξίσου και για τα μαθησιακά περιβάλλοντα.

2.2 Ορισμός και Σκοπός

Το Persona είναι ένας ημι-φανταστικός χαρακτήρας που ενσωματώνει τα βασικά χαρακτηριστικά, τους στόχους, τις συμπεριφορές και τις προκλήσεις ενός τμήματος χρηστών ή μαθητών.

Στην εκπαίδευση, τα Personas προσφέρουν ένα μέσο για να κατανοήσουμε τους μαθητές όχι ως μια μονολιθική ομάδα, αλλά ως άτομα με διαφορετικές εμπειρίες, ανάγκες, στόχους και εμπόδια. Μέσω της δημιουργίας καλά ανεπτυγμένων Προσωπικοτήτων, οι εκπαιδευτικοί μπορούν:

- Εξατομικεύσουν τις μαθησιακές εμπειρίες,
- Προβλέψουν πιθανά εμπόδια στη μάθηση,
- Σχεδιάζουν αποτελεσματικές και με ενσυναίσθηση παρεμβάσεις

Ο απώτερος σκοπός της δημιουργίας των Personas είναι να μετακινηθεί η εστίαση από τον σχεδιασμό με βάση το περιεχόμενο στο σχεδιασμό με επίκεντρο τον μαθητή, διασφαλίζοντας, έτσι, πως κάθε μαθησιακή εμπειρία είναι εναρμονισμένη με την βιωμένη πραγματικότητα του ακροατηρίου της.

Αυτός ο εξανθρωπισμός βοηθά τους εκπαιδευτές να κινηθούν μέρα από τις τυπικές δημογραφικές κατηγορίες (ηλικία, φύλο, εθνικότητα, κοινωνική τάξη, εθνότητα, σεξουαλικός προσανατολισμός, αναπηρία, θρησκεία κ.λπ.) και να κατανοήσουν βαθύτερα παράγοντες που επηρεάζουν τα μαθησιακά αποτελέσματα, όπως:

- Ψηφιακός Γραμματισμός
- η Ισορροπία ανάμεσα στην Εργασία και την Οικογένεια
- τα Συναισθηματικά εμπόδια
- οι Φιλόδοξοι στόχοι

Στο έργο *Diverse Courses*, όλοι οι εταίροι επιβεβαίωσαν πως η χρήση πραγματικών δεδομένων και η διαμόρφωσή τους σε ζωντανά μαθησιακά Personas βελτίωσε σημαντικά τον σχεδιασμό περισσότερο συμπεριληπτικών και ανταποκρινόμενων μαθημάτων.

Παράδειγμα περίπτωσης - Diverse Courses:

Στο Cramers, τον ιταλικό οργανισμό-εταίρο της κοινοπραξίας *Diverse Courses*, τα προφίλ που δημιουργήθηκαν για προγράμματα επανεκπαίδευσης ενηλίκων περιλάμβαναν λεπτομέρειες σχετικά με προηγούμενες δυσκολίες στην απασχόληση, άγχος σχετικά με τα ψηφιακά εργαλεία και φιλοδοξίες για σταθερή εργασία. Αυτές οι πληροφορίες επέτρεψαν στους εκπαιδευτές να σχεδιάσουν συνεδρίες ενσωμάτωσης που αντιμετωπίζουν συγκεκριμένα τους φόβους των μαθητών σχετικά με την τεχνολογία.

2.3. Βασικά Στοιχεία ενός Persona

Ένα αποτελεσματικό εκπαιδευτικό Persona περιλαμβάνει τυπικά:

- Δημογραφικό Προφίλ: ηλικιακό εύρος, φύλο, πολιτισμικό υπόβαθρο, οικογενειακή κατάστασή, Εθνικότητα/μεταναστευτικό υπόβαθρο.
- Εκπαιδευτικό και Επαγγελματικό Υπόβαθρο: προηγούμενη μάθηση, εργασιακή εμπειρία, αυτοαξιολόγηση της αυτοπεποίθησης στη μάθηση.
- Κίνητρα: προσωπικοί (αυτοπραγμάτωση, χόμπι) και επαγγελματικοί (επαγγελματική εξέλιξη, επαναπροσδιορισμός) στόχοι που σχετίζονται με την εκπαίδευση.
- Εμπόδια και Προκλήσεις: πρακτικές δυσκολίες (διαθεσιμότητα χρόνου), τεχνολογικές (πρόσβαση σε συσκευές και διαδίκτυο), συναισθηματικές, ή κοινωνικές δυσκολίες, εκπαιδευτικές δυσκολίες (π.χ. δυσλεξία, χαμηλή γλωσσική επάρκεια).

- Μαθησιακές Προτιμήσεις: στυλ (οπτικό, ακουστικό, κιναισθητικό), ρυθμός, συνεργατική έναντι ατομικής εργασίας, διαδικτυακή έναντι διά ζώσης μάθησης, πρακτικές δραστηριότητες έναντι θεωρητικών σπουδών.
- Τεχνολογική Ετοιμότητα: άνεση με τα ψηφιακά εργαλεία, πρόσβαση στην τεχνολογία
- Συναισθηματικές Πτυχές: αυτο-αποτελεσματικότητα, τυπικοί φόβοι και ανησυχίες εντός του μαθησιακού περιβάλλοντος.
- Προσωπική Ιστορία: μία σύντομη αφήγηση που καταγράφει το ταξίδι του Persona.

2.4. Τυπολογία των Εκπαιδευτικών Personas

Ανάλογα το σημείο εστίασης και το πλαίσιο, διαφορετικοί τύποι Personas μπορεί να αναπτυχθούν:

- Μαθησιακά Personas: Εκπροσωπούν τα προφίλ των μαθητών ή των συμμετεχόντων (π.χ. ένας ενήλικας εκπαιδευόμενος που αναζητά αναβάθμιση των ψηφιακών του προσόντων)
- Personas εκπαιδευτικών: Αντιπροσωπεύουν τα προφίλ των εκπαιδευτικών, των εκπαιδευτών ή των διαμεσολαβητών. (π.χ., ένας εκπαιδευτής με τεχνολογικές γνώσεις που προσαρμόζει νέες μεθοδολογίες)
- Personas ενδιαφερομένων μερών: Αντιπροσωπεύουν άτομα που επηρεάζουν τη μαθησιακή διαδικασία, όπως εργοδότες ή ηγέτες της κοινότητας.

Κάθε τύπος εξυπηρετεί μια συγκεκριμένη λειτουργία στο σχεδιασμό στρατηγικών που εστιάζουν στον μαθητή, συστημάτων υποστήριξης και ευρύτερων εκπαιδευτικών πολιτικών.

Πραγματική εφαρμογή σε ποικίλα μαθήματα:

Το DAFNI KEK, ο ελληνικός εταίρος στο πλαίσιο της κοινοπραξίας Diverse Courses, σε συνεργασία με τα σχολεία δεύτερης ευκαιρίας, ανέπτυξε τόσο προφίλ μαθητών (π.χ. «Μαρία, 45 ετών, μετανάστρια που προσπαθεί να ισορροπήσει την αναζήτηση εργασίας και τις οικογενειακές υποχρεώσεις») όσο και προφίλ εκπαιδευτικών («Νίκος, 32 ετών, εκπαιδευτικός ενηλίκων που αναζητά καινοτόμες μεθόδους για τάξεις με μαθητές διαφορετικών ικανοτήτων») με σκοπό τον σχεδιασμό παρεμβάσεων διπλής υποστήριξης.

2.5. Σημαντικότητα των Personas στον Εκπαιδευτικό Σχεδιασμό

Υποστήριξη των Personas:

- Καλύτερος σχεδιασμός μαθημάτων: διασφάλιση ότι οι μέθοδοι παράδοσης περιεχομένου ανταποκρίνονται στις ανάγκες των μαθητών.
- Στοχευμένη υποστήριξη: εντοπισμός μαθητών που ενδέχεται να χρειάζονται επιπλέον βοήθεια πριν προκύψουν προβλήματα.
- Ενσυναίσθητη Επικοινωνία: μιλώντας τη γλώσσα των εμπειριών των μαθητών.
- Διατήρηση και Δέσμευση: οι εκπαιδευόμενοι είναι πιο πιθανό να παραμείνουν αφοσιωμένοι όταν αισθάνονται ότι τους εκτιμούν και τους κατανοούν.

Σύμφωνα με έρευνα του Goodwin (2009) και άλλων, τα συμφραζόμενα, ρεαλιστικά Personas οδηγούν σε πιο αποτελεσματικά, ελκυστικά και δίκαια εκπαιδευτικά προγράμματα.

Η οικοδόμηση των Personas είναι τόσο τέχνη όσο και επιστήμη. Απαιτεί ακριβή συλλογή δεδομένων, δημιουργική αφηγηματική ανάπτυξη και συνεχή επικύρωση.

Η σύγχρονη εκπαιδευτική έρευνα τονίζει όλο και περισσότερο ότι τα Personas πρέπει να είναι δυναμικές και όχι στατικές κατασκευές.

Οι μαθητές εξελίσσονται κατά τη διάρκεια της εκπαιδευτικής τους πορείας: τα κίνητρα μπορούν να αλλάξουν, τα εμπόδια μπορούν να εμφανιστούν ή να επιλυθούν, οι τεχνολογικές ικανότητες μπορούν να βελτιωθούν.

Έτσι, τα Personas στην εκπαίδευση πρέπει να θεωρούνται ως ζωντανά έγγραφα, τα οποία ενημερώνονται τακτικά μέσω:

- Διαδικασιών ανατροφοδότησης κατά τη διάρκεια του προγράμματος
- Αυτοαξιολόγησης του μαθητή
- Παρατηρήσεων του εκπαιδευτικού

Αυτή η δυναμική προσέγγιση υιοθετήθηκε στο πρόγραμμα Diverse Courses, όπου ορισμένοι εταίροι (όπως ο αυστριακός εταίρος FHJ και ένας από τους δύο πορτογαλικούς εταίρους EPATV) αναθεώρησαν τα Personas τους, ενώ το πρόγραμμα στη μέση της διάρκειας βασίστηκε στις αλλαγές που εντοπίστηκαν στη συμμετοχή και την απόδοση των μαθητών.

3. Ορισμός του Πλαισίου Εκπαίδευσης

Πριν από την ανάπτυξη αξιόπιστων προφίλ, είναι σημαντικό να κατανοήσουμε το περιβάλλον στο οποίο λειτουργούν οι μαθητές.

Αυτό το κεφάλαιο εξετάζει τη σημασία της χαρτογράφησης των κοινωνικών, τεχνολογικών, θεσμικών και κινητήριων παραγόντων που διαμορφώνουν την εμπειρία του μαθητή, προσφέροντας μία δομή για την ανάλυση πλαισίου.

3.1 Γιατί έχει σημασία το Πλαίσιο

Ο καθορισμός του πλαισίου εκπαίδευσης είναι το κρίσιμο θεμέλιο για ολόκληρη τη διαδικασία δημιουργίας Personas.

Σύμφωνα με θεωρητικούς του σχεδιασμού όπως ο Don Norman (1988) και ο Kim Goodwin (2009), η κατανόηση των περιβαλλοντικών, κοινωνικών, τεχνολογικών και θεσμικών παραγόντων είναι απαραίτητη για τη δημιουργία αποτελεσματικών, ανθρωποκεντρικών λύσεων.

Στην εκπαίδευση, το πλαίσιο καθορίζει:

- Ποια χαρακτηριστικά του μαθητή είναι πιο σημαντικά.
- Ποια εξωτερικά εμπόδια μπορεί να επηρεάσουν την επιτυχία.
- Πώς πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στους μαθησιακούς στόχους.

Χωρίς πλαίσιο, τα Personas κινδυνεύουν να αποσυνδεθούν από τις πραγματικότητες που αντιμετωπίζουν οι μαθητές. Στην πρακτική εκπαίδευση ενηλίκων, το πλαίσιο της μάθησης καθορίζεται συχνά από το ίδρυμα που προσφέρει ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα ή από το περιεχόμενο και το θέμα του αντίστοιχου προγράμματος που προσφέρεται.

3.2 Μία δομή για την ανάλυση του πλαισίου

Για την αποτελεσματική ανάλυση του πλαισίου κατάρτισης, οι εκπαιδευτικοί και οι σχεδιαστές θα πρέπει να συλλέγουν πληροφορίες σχετικά με:

- Χαρακτηριστικά ομάδας-στόχου: δημογραφικά στοιχεία, επίπεδα εκπαίδευσης, καθεστώς απασχόλησης, γλωσσικές δεξιότητες.
- Περιβαλλοντικοί παράγοντες: πρόσβαση στην τεχνολογία, γεωγραφικές προκλήσεις, κοινωνική υποστήριξη.
- Θεσμικοί περιορισμοί: κανόνες συμμετοχής, μηχανισμοί χρηματοδότησης, απαιτήσεις πιστοποίησης του προγράμματος.
- Κίνητρα των μαθητών: επαγγελματικοί στόχοι, φιλοδοξίες για προσωπική ολοκλήρωση, προηγούμενες εκπαιδευτικές εμπειρίες.

Ένα πρακτικό εργαλείο είναι το "Context Canvas", ένα οπτικό εργαλείο χαρτογράφησης προσαρμοσμένο από την καινοτομία του επιχειρηματικού μοντέλου, το οποίο οργανώνει βασικούς παράγοντες πλαισίου για την καθοδήγηση της συλλογής δεδομένων και του σχεδιασμού Persona.

3.3 Πρακτικές Εφαρμογές στο έργο Diverse Courses

Κάθε εταίρος διεξήγαγε μια προσαρμοσμένη ανάλυση πλαισίου:

- Η **Atlântica** (Πορτογαλία) χαρτογράφησε τις ανάγκες για μεικτή μάθηση μεταξύ των εργαζόμενων ενηλίκων.
- Το **ΔΑΦΝΗ ΚΕΚ** (Ελλάδα) έδωσε έμφαση στα εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι μετανάστες και οι ομάδες χαμηλού εισοδήματος.
- Το **EPATV** (Πορτογαλία) επικεντρώθηκε στην εξισορρόπηση της εργασίας και της μελέτης.
- Το **FDO** (Ισπανία) προσάρμοσε την κατάρτιση για νέους με μεταβλητό ψηφιακό γραμματισμό.
- Το **FHJ** (Αυστρία) ενσωμάτωσε την περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση στα μαθήματα αγγλικών.
- Το **Cramars** (Ιταλία) συνδύασε τα επίσημα δεδομένα εγγραφής με την ψηφιακή αφήγηση για πλουσιότερες πληροφορίες.

Αυτές οι αναλύσεις επέτρεψαν σε κάθε οργανισμό να δημιουργήσει Personas ιδιαίτερα προσαρμοσμένα στα συγκεκριμένα πλαίσιά τους, αυξάνοντας τη συνάφεια των μαθημάτων και την εμπλοκή των μαθητών.

3.4 Βασικά Συμπεράσματα

Το έργο έδειξε ότι:

- Η διεξοδική ανάλυση του πρώιμου πλαισίου αποτρέπει σημαντικά λάθη σχεδιασμού.
- Οι δυναμικές ενημερώσεις στην κατανόηση του πλαισίου βοηθούν τα μαθήματα να παραμένουν συναφή κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας.
- Η συμμετοχή εκπαιδευτικών πρώτης γραμμής και κοινοτικών φορέων εμπλουτίζει την ανάλυση του πλαισίου με τις επιτόπιες πραγματικότητες.

Εν κατακλείδι, ο καθορισμός του πλαισίου κατάρτισης δεν είναι ένα απλό προκαταρκτικό βήμα: είναι μια βασική δραστηριότητα σχεδιασμού που διαμορφώνει άμεσα την επιτυχία των Personas και, τελικά, ολόκληρης της εκπαιδευτικής παρέμβασης.

4. Συλλογή δεδομένων για τα Personas

Η αποτελεσματική ανάπτυξη του Persona εξαρτάται από την ποιότητα και τον πλούτο των δεδομένων που συλλέγονται.

Αυτό το κεφάλαιο περιγράφει τους κύριους τύπους δεδομένων που πρέπει να συγκεντρωθούν, τις μεθόδους που πρέπει να χρησιμοποιηθούν και τις πρακτικές στρατηγικές για την καταγραφή της πλήρους πολυπλοκότητας των προφίλ των μαθητών σε ένα εκπαιδευτικό περιβάλλον.

4.1 Η σημασία των δεδομένων στην ανάπτυξη των Personas

Η συλλογή ακριβών και σημαντικών δεδομένων σχετικά με τους μαθητές, τους εκπαιδευτικούς ή τα ενδιαφερόμενα μέρη αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο για την ανάπτυξη αποτελεσματικών Personas. Χωρίς μια σταθερή εμπειρική βάση, τα Personas κινδυνεύουν να γίνουν ασαφή στερεότυπα και όχι αξιόπιστα και εφαρμόσιμα εργαλεία. Στον τομέα της εκπαίδευσης, όπου η ποικιλομορφία των μαθητών όσον αφορά το υπόβαθρο, τα κίνητρα και τις προκλήσεις είναι ιδιαίτερα σημαντική, η προσεκτική συλλογή δεδομένων δεν είναι απλώς χρήσιμη, αλλά και απαραίτητη.

Η εκπαιδευτική έρευνα τονίζει τη σημασία της θεμελίωσης του σχεδιασμού της διδασκαλίας σε εμπειρικά στοιχεία. Συγγραφείς όπως ο Michael Quinn Patton (2002) και ο John W. Creswell (2014) υποστηρίζουν την εφαρμογή μεικτών μεθόδων, συνδυάζοντας την ποσοτική ακρίβεια των δομημένων δεδομένων με τον ποιοτικό πλούτο των αφηγηματικών περιγραφών.

Όταν εφαρμόζεται στην ανάπτυξη των Persona, αυτό εξασφαλίζει ότι τα Persona είναι τόσο στατιστικά αντιπροσωπευτικά όσο και βαθιά ανθρώπινα.

Η συλλογή δεδομένων, επομένως, δεν είναι ένα γραφειοκρατικό προκαταρκτικό βήμα, αλλά μια πράξη ακρόασης: ακρόαση του ποιοι είναι οι μαθητές, τι ελπίζουν, τι φοβούνται και ποια εμπόδια πρέπει να ξεπεράσουν.

4.2 Τύποι δεδομένων προς Συλλογή

Για να δημιουργήσετε ένα Persona που είναι τόσο ρεαλιστικό όσο και χρήσιμο, είναι απαραίτητο να συλλέξετε ένα ευρύ φάσμα τύπων δεδομένων. Αυτά μπορούν να οργανωθούν σε διάφορους θεματικούς τομείς:

- **Δημογραφικές πληροφορίες:**
Οι βασικές μεταβλητές, όπως η ηλικία, το φύλο, η εθνικότητα και η οικογενειακή κατάσταση, βοηθούν τους εκπαιδευόμενους να τοποθετηθούν εντός ευρέων κοινωνικοπολιτισμικών πλαισίων.
- **Εκπαιδευτικό και επαγγελματικό υπόβαθρο:**
Η κατανόηση της προηγούμενης εκπαίδευσης και της εργασιακής εμπειρίας παρέχει πληροφορίες σχετικά με τις δεξιότητες, τα κενά και τα επίπεδα εμπιστοσύνης.

- **Κίνητρα και μαθησιακοί στόχοι:**
Τι οδηγεί τον εκπαιδευόμενο; Είναι επαγγελματική εξέλιξη, προσωπική ολοκλήρωση, κοινωνική υποχρέωση ή συνδυασμός παραγόντων;
- **Εμπόδια και περιορισμοί:**
Οι μαθητές συχνά αντιμετωπίζουν δομικά ή προσωπικά εμπόδια: έλλειψη πρόσβασης στην τεχνολογία, περιορισμένος ελεύθερος χρόνος, γλωσσικές δυσκολίες ή ακόμη και φόβος να επιστρέψουν στην εκπαίδευση.
- **Μαθησιακές προτιμήσεις και στυλ:**
Ορισμένοι μαθητές ευδοκimoύν σε ομαδικές συζητήσεις. Άλλοι προτιμούν τις διαδικτυακές ενότητες με δικό τους ρυθμό. Η γνώση αυτών των προτιμήσεων βοηθά στην εξατομίκευση των εκπαιδευτικών οδών.
- **Ψηφιακές ικανότητες και πρόσβαση:**
Ιδιαίτερα σε υβριδικά και διαδικτυακά μαθησιακά περιβάλλοντα, η εξοικείωση και η άνεση των μαθητών με την τεχνολογία αποτελούν κρίσιμες μεταβλητές.
- **Συναισθηματικές και ψυχολογικές πτυχές:**
Η αυτοαποτελεσματικότητα, η ανθεκτικότητα, ο φόβος της αποτυχίας και η δεκτικότητα σε νέες εμπειρίες μπορούν να επηρεάσουν βαθιά τις μαθησιακές συμπεριφορές.

Η συλλογή αυτών των πολυδιάστατων πληροφοριών δημιουργεί Personas που αντικατοπτρίζουν την πολυπλοκότητα των πραγματικών ανθρώπων, όχι επίπεδες, καρτουνίστικες φιγούρες.

4.3. Μέθοδοι Συλλογής Δεδομένων

Η επιλογή της μεθόδου εξαρτάται από το εκπαιδευτικό πλαίσιο, τους διαθέσιμους πόρους και τα χαρακτηριστικά της ομάδας των μαθητών. Σε γενικές γραμμές, οι μέθοδοι εμπίπτουν σε τρεις κατηγορίες:

Ποσοτικές Μέθοδοι

Οι δομημένες έρευνες και τα ερωτηματολόγια καθιστούν δυνατή τη συλλογή τυποποιημένων και συγκρίσιμων δεδομένων σε μια μεγάλη ομάδα. Τα τυπικά εργαλεία περιλαμβάνουν:

- Δημογραφικά Ερωτηματολόγια
- Κλίμακες αυτοαξιολόγησης (π.χ. επίπεδο ψηφιακού γραμματισμού)
- Εργαλεία μέτρησης κινήτρων

Τα ποσοτικά δεδομένα επιτρέπουν στους εκπαιδευτές να ταυτοποιήσουν μακρο-πρότυπα: για παράδειγμα, ότι το 70% των μαθητών έχει περιορισμένη πρόσβαση σε αξιόπιστο διαδίκτυο ή ότι το 60% έχει ως κίνητρο την επαγγελματική εξέλιξη.

Ωστόσο, οι αριθμοί από μόνοι τους δεν λένε ιστορίες. Χρειάζεται να συμπληρωθούν από ποιοτικούς δείκτες και δεδομένα.

Ποιοτικές Μέθοδοι

Τα ποιοτικά δεδομένα αποκαλύπτουν βαθύτερες αποχρώσεις των μαθησιακών εμπειριών. Συλλέγονται μέσα από:

- Ημι-δομημένες συνεντεύξεις
- Ομάδες Εστίασης
- Ερωτηματολόγια Ανοιχτών απαντήσεων
- Προσωπικές Αφηγήσεις και διηγήσεις ιστοριών

Αυτές οι μέθοδοι αποκαλύπτουν πλούσιες και πολυεπίπεδες πληροφορίες σχετικά με τους φόβους, τις φιλοδοξίες, και τις προσωπικές προκλήσεις που οι τυποποιημένες έρευνες δεν δύνανται να αποτυπώσουν.

Συνδυαστικές Προσεγγίσεις

Τα πιο αξιόπιστα αποτελέσματα συνήθως προέρχονται από τον **συνδυασμό** ποσοτικών και ποιοτικών μεθόδων.

Μία αρχική έρευνα ενδέχεται να κατηγοριοποιήσει τους εκπαιδευόμενους βάσει των δημογραφικών στοιχείων και των βασικών επιπέδων κινήτρων, ενώ ακόλουθες συνεντεύξεις εξερευνούν τις βαθύτερες ελπίδες και άγχη τους.

Οι προσεγγίσεις μικτών μεθόδων επιτρέπουν στον ερευνητή να τριγωνοποιεί τα δεδομένα, ενισχύοντας τόσο την αξιοπιστία όσο και το βάθος των Personas.

4.4. Πρακτικές Εμπειρίες από την εμπειρία του έργου Diverse Courses

Στο έργο Diverse Courses, κάθε εταίρος υιοθέτησε μεθόδους συλλογής δεδομένων ανάλογα με τις ανάγκες των συγκεκριμένων εκπαιδευτικών περιβαλλόντων που δρα.

- Το **Atlântica** (Πορτογαλία) εφάρμοσε μια στρατηγική μικτής μεθόδου, συνδυάζοντας διαδικτυακές έρευνες με ανοιχτά πεδία κειμένου και συμπληρωματικές συνεντεύξεις, προκειμένου να εμβαθύνει στις τεχνολογικές ικανότητες και τους επαγγελματικούς στόχους των μαθητών.
- Το **DAFNI KEK** (Ελλάδα), που εργάζεται κυρίως με ευάλωτες ομάδες, προτίμησε τις ανεπίσημες συζητήσεις και την παρατήρηση, συλλέγοντας δεδομένα κατά τη διάρκεια των πρώτων εκπαιδευτικών συνεδριών και συμπληρώνοντάς τα με στοιχεία από διοικητικά αρχεία.
- Το **EPATV** (Πορτογαλία) ενσωμάτωσε δομημένες έρευνες στη διαδικασία εγγραφής και στη συνέχεια πραγματοποίησε συνεδρίες «World Café» — ανεπίσημες ομαδικές συζητήσεις όπου οι εκπαιδευόμενοι μπορούσαν να

μιλήσουν ανοιχτά για τις εκπαιδευτικές τους φιλοδοξίες και τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν.

- Το **FDO** (Ισπανία) επικεντρώθηκε σε διαδικτυακές έρευνες με θέμα τις προτιμήσεις μάθησης και την ψηφιακή πρόσβαση, αναγνωρίζοντας τον κεντρικό ρόλο της τεχνολογίας στα προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης που προσφέρει.
- Το **FHJ** (Αυστρία) συνδύασε μια έρευνα μέτρησης στάσεων σχετικά με την εκμάθηση της αγγλικής γλώσσας μέσω ποιοτικών συνεντεύξεων σχετικά με την περιβαλλοντική συνείδηση, αναγνωρίζοντας ότι τόσο η γνωστική όσο και η συναισθηματική διάσταση επηρεάζουν την προσήλωση.
- Το **Cramars** (Ιταλία) συνδύασε με καινοτόμο τρόπο τα υποχρεωτικά διοικητικά δεδομένα με τις ψηφιακές προσωπικές παρουσιάσεις ProfilPASS, επιτρέποντας στους μαθητές να εκφραστούν δημιουργικά μέσω παρουσιάσεων PowerPoint, βίντεο ή διαφανειών με αφηγήσεις.

Αυτές οι διαφορετικές εμπειρίες αποδεικνύουν ότι δεν υπάρχει μια μέθοδος που να ταιριάζει σε όλους: το κλειδί είναι να επιλέξουμε προσεγγίσεις που σέβονται την πραγματικότητα των μαθητών και μεγιστοποιούν την αυθεντική συμμετοχή τους.

4.5 Συμπεράσματα

Από αυτές τις πρακτικές εμπειρίες που συγκεντρώθηκαν στο πλαίσιο του έργου προέκυψαν διάφορα σημαντικά συμπεράσματα:

- Η συλλογή δεδομένων ανοιχτού τύπου (όπως οι προσωπικές παρουσιάσεις) μπορεί να αποκαλύψει κρυφές προκλήσεις και πλεονεκτήματα που δεν εντοπίζονται στις δομημένες έρευνες.
- Διαφοροποίηση των πηγών των δεδομένων: Ο συνδυασμός δομημένων δεδομένων και προσωπικών αφηγήσεων δημιουργεί πλουσιότερες και πιο αξιόπιστες προσωπικότητες.
- Χρησιμοποιήστε προσεκτικά την αφήγηση ιστοριών: Επιτρέποντας στους μαθητές να αφηγηθούν τις ιστορίες τους, ανοίγετε παράθυρα σε κρυφές κινήσεις και προκλήσεις.
- Η συνδυαστική χρήση διαφορετικών μεθόδων προσφέρει μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα του εκπαιδευόμενου σε σύγκριση με τη χρήση ενός μόνο εργαλείου.
- Η έγκαιρη εμπλοκή των μαθητών στη διαδικασία συλλογής δεδομένων αυξάνει την εμπιστοσύνη και την αφοσίωσή τους, καθιστώντας πιο πιθανό να μοιραστούν αυθεντικές πληροφορίες.
- Ενσωματώστε τη συλλογή δεδομένων στη μαθησιακή διαδικασία: Όταν οι έρευνες και οι συνεντεύξεις θεωρούνται μέρος της εμπειρίας του

μαθήματος και όχι εξωτερικές αξιολογήσεις, οι μαθητές συμμετέχουν πιο ανοιχτά.

- Προσαρμογή στο επίπεδο άνεσης των μαθητών: Δεν αισθάνονται όλοι οι μαθητές άνετα με τις συνεντεύξεις. Η προσφορά εναλλακτικών λύσεων, όπως ανώνυμες γραπτές απαντήσεις, μπορεί να ενισχύσει την αυθεντικότητα.
- Η ευελιξία είναι ζωτικής σημασίας: διαφορετικά μαθήματα, ομάδες-στόχοι και περιβάλλοντα απαιτούν εξατομικευμένες στρατηγικές συλλογής δεδομένων.

Τελικά, η ποιότητα των Personas που δημιουργούνται εξαρτάται σχεδόν εξ ολοκλήρου από την ποιότητα της προσοχής που δίνεται στους εκπαιδευόμενους κατά τη φάση συλλογής δεδομένων.

5. Οργάνωση και Ομαδοποίηση Δεδομένων

Μόλις συλλεχθούν, τα ανεπεξέργαστα δεδομένα πρέπει να δομηθούν σε συνεκτικά μοτίβα, ώστε να καταστεί δυνατή η δημιουργία ρεαλιστικών Personas. Αυτό το κεφάλαιο εξετάζει τις βέλτιστες πρακτικές για την οργάνωση, την ομαδοποίηση και την ερμηνεία των δεδομένων, με σκοπό την αποκάλυψη σημαντικών αρχτύπων μαθητών που αντιπροσωπεύουν με ακρίβεια την ποικιλομορφία ενός μαθήματος ή προγράμματος.

5.1 Από τα ανεπεξέργαστα δεδομένα στις δομημένες πληροφορίες

Μόλις συλλεχθούν τα δεδομένα σχετικά με τους εκπαιδευόμενους, το επόμενο βασικό βήμα είναι η οργάνωση και η ανάλυσή τους.

Τα ανεπεξέργαστα δεδομένα, ακόμη και όταν είναι πλούσια και άφθονα, δεν οδηγούν αυτόματα σε χρήσιμες πληροφορίες. Χωρίς δομημένη ερμηνεία, σημαντικά μοτίβα μπορεί να παραμείνουν κρυφά και ο κίνδυνος δημιουργίας μη σχετικών ή επιφανειακών Personas αυξάνεται δραματικά.

Η οργάνωση και η ομαδοποίηση των δεδομένων σημαίνει τη μετατροπή μεμονωμένων δεδομένων σε συνεκτικές ομάδες, προσδιορίζοντας ομοιότητες και διαφορές μεταξύ των μαθητών.

Αυτή η διαδικασία είναι παρόμοια με την αναλυτική φάση της ποιοτικής έρευνας, όπου η κωδικοποίηση και η κατηγοριοποίηση μετατρέπουν τις συνεντεύξεις ή τις σημειώσεις πεδίου σε σημαντικά θέματα (Creswell, 2014).

Στην ανάπτυξη του Persona, η ομαδοποίηση βοηθά στον καθορισμό διακριτών τύπων μαθητών, διασφαλίζοντας ότι τα τελικά προφίλ αντικατοπτρίζουν πραγματικά πρότυπα που παρατηρούνται στο εκπαιδευτικό περιβάλλον, και όχι προδιαγεγραμμένες υποθέσεις.

5.2 Αρχές Αποτελεσματικής Οργάνωσης Δεδομένων

Με βάση τις πρακτικές του σχεδιαστικού τρόπου σκέψης και την εκπαιδευτική έρευνα, η οργάνωση των δεδομένων των μαθητών θα πρέπει να διέπεται από ορισμένες βασικές αρχές:

- Προτεραιότητα στη συνάφεια έναντι της πληρότητας: Δεν είναι όλα τα συλλεγόμενα δεδομένα εξίσου χρήσιμα. Έμφαση στις μεταβλητές που διαφοροποιούν σημαντικά τους μαθητές με τρόπους που επηρεάζουν τον σχεδιασμό της μάθησης.
- Αναζήτηση μοτίβων, όχι εξαιρέσεων: Τα personas είναι αρχέτυπα, όχι πορτρέτα ατόμων. Προσδιορισμός επαναλαμβανόμενων συμπεριφορών, κινήτρων και εμποδίων αντί για ακραίες περιπτώσεις.
- Ισορροπία μεταξύ ποιοτικού πλούτου και ποσοτικής σαφήνειας: Χρησιμοποιήστε αριθμούς όπου είναι κατάλληλο (π.χ. κατανομή ηλικιών), αλλά μην παραβλέπετε ποτέ τις ανθρώπινες ιστορίες που προσδίδουν βάθος στις ομάδες.

- Οπτικοποίηση συνδέσεων: Η δημιουργία πινάκων, θεματικών χαρτών ή εννοιολογικών χαρτών βοηθά στην αποκάλυψη κρυφών δομών σε σύνθετα δεδομένα.
- Ανατροφοδότηση και βελτίωση: Η ομαδοποίηση σπάνια είναι τέλεια από την πρώτη προσπάθεια. Η επανεξέταση και η αναθεώρηση των ομαδοποιήσεων καθώς η κατανόηση βαθαίνει δεν είναι μόνο δεκτή, αλλά και συνιστώμενη.

5.3 Μέθοδοι Ομαδοποίησης Δεδομένων από τους Εκπαιδευόμενους

Ανάλογα με την ποσότητα και τη φύση των δεδομένων που συλλέγονται, μπορούν να εφαρμοστούν διάφορες μέθοδοι για την ομαδοποίηση των εκπαιδευόμενων με τρόπο που να έχει νόημα:

α) Χειροκίνητη Αναγνώριση Προτύπων

Σε μικρά έως μεσαία σύνολα δεδομένων, οι εκπαιδευτικοί και οι σχεδιαστές μπορούν να προσδιορίσουν χειροκίνητα τα πρότυπα με τους εξής τρόπους:

- Ταξινόμηση των μαθητών σε ομάδες με βάση βασικές μεταβλητές (π.χ. ψηφιακός γραμματισμός, τύπος κινήτρου, σοβαρότητα εμποδίων).
- Χρησιμοποιώντας έγχρωμες αυτοκόλλητα σημειώματα, υπολογιστικά φύλλα ή ψηφιακούς πίνακες όπως το Miro για την ομαδοποίηση παρόμοιων προφίλ.

Αυτή η μέθοδος, αν και δεν είναι ιδιαίτερα εξελιγμένη τεχνολογικά, παρέχει πλούσιες ποιοτικές πληροφορίες και είναι ιδιαίτερα αποτελεσματική σε εκπαιδευτικά προγράμματα όπου η κατανόηση των σχέσεων και του πλαισίου είναι ζωτικής σημασίας.

β) Τεχνικές Στατιστικής Ομαδοποίησης

Για μεγαλύτερα σύνολα δεδομένων, μπορούν να χρησιμοποιηθούν στατιστικές μέθοδοι όπως η ανάλυση συστάδων, η ανάλυση παραγόντων ή η ανάλυση αντιστοιχιών για τον προσδιορισμό των ομάδων μαθητών με βάση ποσοτικές ομοιότητες.

Αν και είναι πιο τεχνικές, αυτές οι μέθοδοι προσφέρουν αντικειμενική υποστήριξη για την ομαδοποίηση, κάτι που είναι ιδιαίτερα χρήσιμο όταν έχουμε να κάνουμε με εκατοντάδες συμμετέχοντες.

Ωστόσο, οι καθαρά στατιστικές συστάδες πρέπει πάντα να ερμηνεύονται με βάση το πλαίσιο, ώστε να αποφεύγεται η δημιουργία Personas που είναι μεν μαθηματικά σωστές αλλά παιδαγωγικά άνευ νοήματος.

γ) Υβριδικές προσεγγίσεις

Πολλά προγράμματα ανάπτυξης Personas, μεταξύ των οποίων και το Diverse Courses, έχουν χρησιμοποιήσει υβριδικές προσεγγίσεις:

- Ξεκινώντας με ένα εγχειρίδιο, η ποιοτική ομαδοποίηση μπορεί να βασίζεται σε συνεντεύξεις και παρατηρήσεις.

- Στη συνέχεια, η βελτίωση ή η επικύρωση αυτών των ομαδοποιήσεων μέσω βασικών ποσοτικών ελέγχων (π.χ. δημογραφικές κατανομές, βαθμολογίες κινήτρων) μπορεί επίσης να εφαρμοστεί με επιτυχία.

Αυτό διασφαλίζει ότι τόσο ο πλούτος της ανθρώπινης εμπειρίας όσο και η αξιοπιστία των δομημένων δεδομένων γίνονται σεβαστά.

5.4 Πρακτικές Εφαρμογές στο έργο Diverse Courses

Οι εταίροι του έργου Diverse Courses εφάρμοσαν μια σειρά από στρατηγικές ομαδοποίησης προσαρμοσμένες στο εκάστοτε πλαίσιο:

- Το **Atlântica** χρησιμοποίησε υπολογιστικά φύλλα Excel για να κατηγοριοποιήσει αρχικά τους μαθητές ανάλογα με την ηλικία και τις ψηφιακές τους ικανότητες και, στη συνέχεια, διαχώρισε τις διαφορές ως προς τα κίνητρα για να δημιουργήσει υποομάδες.
- Το **Cramars** χρησιμοποίησε μια πιο αφηγηματική μέθοδο, αναλύοντας τις παρουσιάσεις του ProfilPASS και εντοπίζοντας επαναλαμβανόμενες πορείες ζωής (π.χ. άτομα που άλλαξαν καριέρα, άτομα που επέστρεψαν στην εκπαίδευση, μετανάστες που ξαναχτίζουν την επαγγελματική τους πορεία).
- Το **DAFNI KEK** εμπιστεύτηκε σε μεγάλο βαθμό την κρίση των εκπαιδευτικών, ομαδοποιώντας τους μαθητές με βάση τις άμεσες αλληλεπιδράσεις στην τάξη και τις παρατηρήσεις σχετικά με τα επίπεδα συμμετοχής και τις μαθησιακές δυσκολίες.
- Το **FHJ** αρχικά χρησιμοποίησε στατιστική ομαδοποίηση με βάση έρευνες για τις στάσεις στο μάθημα της αγγλικής γλώσσας και βελτίωσε τις ομάδες μέσω ποιοτικής επικύρωσης με εκπαιδευτικούς μαθημάτων.
- Το **EPATV** δημιούργησε απλές αλλά αποτελεσματικές μήτρες που συνδυάζουν κίνητρα (καριέρα έναντι προσωπικής ανάπτυξης) με τεχνολογικές ικανότητες (υψηλές έναντι χαμηλών), με αποτέλεσμα τη δημιουργία διαφορετικών προφίλ μαθητών.
- Το **FDO** χρησιμοποίησε μια καινοτόμο υβριδική προσέγγιση: μετά τη συλλογή λεπτομερών δεδομένων για τους μαθητές μέσω μιας διαδικτυακής έρευνας, χρησιμοποίησε ανάλυση συχνότητας και επαναληπτική ομαδοποίηση για να προσδιορίσει σημαντικές ομάδες μαθητών. Η διαδικασία υποστηρίχθηκε από ανάλυση με τη βοήθεια τεχνητής νοημοσύνης και ανθρώπινη βελτίωση.

Κάθε προσέγγιση διαμορφώθηκε με βάση το μέγεθος της ομάδας των μαθητών, τους διαθέσιμους πόρους και το πολιτισμικό πλαίσιο, αποδεικνύοντας ότι η ευελιξία της μεθόδου αποτελεί βασικό παράγοντα επιτυχίας.

5.5 Συμπεράσματα

Αρκετές σημαντικές πληροφορίες προέκυψαν σε όλο το έργο σχετικά με την οργάνωση και την ομαδοποίηση δεδομένων:

- Μην περιπλέκετε τα πράγματα: Ακόμη και απλές ομαδοποιήσεις με βάση δύο ή τρεις μεταβλητές μπορούν να δημιουργήσουν εξαιρετικά χρήσιμα Personas, αν επιλεγούν σωστά.
- Έλεγχος της εγκυρότητας των ομάδων μέσω συζήτησης: Η συμμετοχή πολλών εκπαιδευτικών στην αναθεώρηση των ορισμών των ομάδων εμπλουτίζει την ακρίβεια και την αξιοπιστία των τελικών Personas.
- Να είστε ενήμεροι για τα στερεότυπα: η ομαδοποίηση πρέπει να αποκαλύπτει μοτίβα, όχι να ενισχύει προκαταλήψεις. Πάντα να ρωτάτε αν οι ομαδοποιήσεις προκύπτουν πραγματικά από τα δεδομένα ή από ασυνείδητες υποθέσεις.
- Αποδοχή της δυναμικής ομαδοποίησης: Οι μαθητές αλλάζουν κατά τη διάρκεια του μαθήματος. Οι ομάδες και τα Personas που προέρχονται από αυτές θα πρέπει να επανεξετάζονται και, ενδεχομένως, να επικαιροποιούνται κατά τη διάρκεια του προγράμματος.

Τελικά, η ομαδοποίηση αποτελεί τη γέφυρα μεταξύ της συλλογής δεδομένων και της δημιουργικής πράξης της δημιουργίας Personas. Όταν γίνεται με προσοχή, διασφαλίζει ότι τα Personas δεν είναι επινοημένες αφαιρέσεις, αλλά πιστές αποστάξεις της πραγματικής ανθρώπινης ποικιλομορφίας.

6. Δημιουργία των Personas

Η μετατροπή δομημένων δεδομένων σε ζωντανά και αξιοποιήσιμα Personas απαιτεί τόσο μεθοδολογική αυστηρότητα όσο και δημιουργικές αφηγηματικές δεξιότητες.

Αυτό το κεφάλαιο καθοδηγεί τον αναγνώστη στα βήματα της δημιουργίας αυθεντικών προφίλ εκπαιδευόμενων, διασφαλίζοντας ότι βασίζονται σε αποδεικτικά στοιχεία αλλά είναι αρκετά ελκυστικά ώστε να οδηγήσουν σε έναν σχεδιασμό μαθημάτων που προκαλεί ενσυναίσθηση.

6.1 Από τα δεδομένα στην ιστορία: Η μετάβαση στα Personas

Μόλις συλλεχθούν, οργανωθούν και ομαδοποιηθούν τα δεδομένα, το επόμενο βήμα είναι η δημιουργική και στρατηγική κατασκευή των Personas. Σε αυτό το στάδιο, η εστίαση μετατοπίζεται από την αφηρημένη ανάλυση στην αφήγηση που βασίζεται σε αποδεικτικά στοιχεία. Ο στόχος είναι να μετατραπούν τα μοτίβα σε ζωντανά ανθρώπινα πορτρέτα, επιτρέποντας στους σχεδιαστές, τους εκπαιδευτές και τους εκπαιδευτικούς να σχεδιάζουν μαθήματα και παρεμβάσεις με πραγματικούς ανθρώπους στο μυαλό τους - όχι με αφηρημένες έννοιες.

Η δημιουργία Personas είναι μια διαδικασία που απαιτεί τόσο αυστηρότητα όσο και φαντασία. Η αυστηρότητα έγκειται στο να παραμείνουμε πιστοί στα στοιχεία που συλλέγονται: κάθε στοιχείο του Persona πρέπει να είναι ανιχνεύσιμο σε πραγματικά δεδομένα. Η φαντασία έρχεται στην κατασκευή μιας αξιόπιστης, συνεκτικής ιστορίας γύρω από αυτά τα στοιχεία, κάνοντας το να φαίνεται ζωντανό, ενσυναίσθητικό και ενεργό.

Σύμφωνα με τον Cooper (1999) και αργότερα από τους Pruitt & Adlin (2006), τα καλά Personas έχουν τη δύναμη να προκαλέσουν ενσυναίσθηση, να καθοδηγήσουν αποφάσεις και να ενώσουν τις ομάδες σχεδιασμού γύρω από τις πραγματικές ανάγκες των χρηστών.

6.2 Βασικά στοιχεία ενός Εκπαιδευτικού Persona

Για να είναι αποτελεσματικό, κάθε Persona πρέπει να περιλαμβάνει διάφορα δομημένα στοιχεία:

- Όνομα και Σύντομη Περιγραφή
Η εκχώρηση ενός πραγματικού ονόματος εξανθρωπίζει αμέσως το Persona. Η σύντομη περιγραφή αποτυπώνει την ουσία: π.χ., "Η Φατιμά, 42 ετών, επιστρέφει στην εκπαίδευση μετά από 20 χρόνια".
- Δημογραφικά στοιχεία
Ηλικία, οικογενειακή κατάσταση, πολιτισμικό υπόβαθρο - όλα τα στοιχεία που διαμορφώνουν την καθημερινή ζωή.
- Εκπαιδευτικό και επαγγελματικό υπόβαθρο
Προηγούμενες εμπειρίες που επηρεάζουν τις δεξιότητες, τις στάσεις και την αυτοπεποίθηση του εκπαιδευόμενου.

- Μαθησιακοί στόχοι και κίνητρα
Γιατί αυτό το άτομο ασχολείται τώρα με την εκπαίδευση; Τι ελπίζουν να επιτύχουν;
- Εμπόδια και περιορισμοί
Προκλήσεις που αντιμετωπίζει το Persona και που θα μπορούσαν να εμποδίσουν την επιτυχία (χρόνος, τεχνολογία, γλώσσα, αυτοπεποίθηση).
- Προτιμήσεις μάθησης
Στυλ και μορφές που ο εκπαιδευόμενος τείνει να προτιμά.
- Πρόσβαση στην τεχνολογία και δεξιότητες
Ιδιαίτερα σημαντικές σε υβριδικά και διαδικτυακά μαθησιακά περιβάλλοντα.
- Συναισθηματικό και Ψυχολογικό Προφίλ
Πόσο σίγουρος, ανήσυχος, ανθεκτικός, περίεργος είναι αυτός ο εκπαιδευόμενος;
- Προσωπική ιστορία ή αφήγηση
Μια σύντομη παράγραφος που «αφηγείται την ιστορία» της πορείας αυτού του εκπαιδευόμενου, καθιστώντας το προφίλ του κατανοητό και αξιομνημόνευτο.

Αυτή η δομή διασφαλίζει ότι τα Personas είναι τόσο ενημερωτικές όσο και συναισθηματικά συντονισμένες κατασκευές.

6.3 Τεχνικές για τη Δημιουργία Personas

Διάφορες τεχνικές μπορούν να διευκολύνουν την κατασκευή Personas:

α) Αφηγηματική Κατασκευή

Χρησιμοποιώντας τεχνικές αφήγησης, οι σχεδιαστές δημιουργούν μια σύντομη αφήγηση γύρω από το υπόβαθρο, τα κίνητρα και τις δυσκολίες του εκπαιδευόμενου. Οι αφηγήσεις βοηθούν την ομάδα σχεδιασμού να εσωτερικεύσει το Persona όχι μόνο ως ένα σύνολο μεταβλητών, αλλά ως ένα ζωντανό πρόσωπο.

β) Χαρτογράφηση της Ενσυναίσθησης

Αρχικά ανεπτυγμένοι από τους Dave Gray et al. (2010), οι Χάρτες Ενσυναίσθησης συμβάλλουν στην καταγραφή του τι το Persona:

- Σκέφτεται
- Αισθάνεται
- Λέει
- Κάνει

Αυτό το εργαλείο προσθέτει ψυχολογικό βάθος και επισημαίνει πιθανές αντιφάσεις (π.χ. ένας εκπαιδευόμενος που λέει ότι αισθάνεται σίγουρος, αλλά συμπεριφέρεται με άγχος στις ψηφιακές δραστηριότητες)

γ) Οπτική Αναπαράσταση

Η ενσωμάτωση εικόνων, εικονιδίων ή γραφικών πληροφοριών βοηθά να γίνουν τα Personas πιο ελκυστικά και αξιοσημείωτα, ειδικά σε εκπαιδευτικές δραστηριότητες και έργα που περιλαμβάνουν διεπιστημονικές ομάδες.

δ) Χρήση Υποδειγμάτων (Templates)

Τα τυποποιημένα πρότυπα (templates) για τα Persona εξασφαλίζουν συνέπεια μεταξύ πολλαπλών προφίλ και απλοποιούν τις συγκρίσεις. Τα πρότυπα περιλαμβάνουν συνήθως πεδία για όλα τα βασικά στοιχεία που περιγράφονται παραπάνω.

6.4. Πρακτικές εμπειρίες από το έργο Diverse Courses

Κάθε εταίρος στο πρόγραμμα Diverse Courses υιοθέτησε διαφορετικές αλλά συμπληρωματικές προσεγγίσεις για τη δημιουργία των Personas του:

- Το **Atlântica** δημιούργησε λεπτομερείς χαρακτήρες βασισμένους σε κείμενα, εμπλουτισμένους με άμεσες αναφορές από μαθητές, συμβάλλοντας στην αυθεντικότητα και το συναισθηματικό βάθος.
- Το **DAFNI KEK** έδωσε έμφαση στην αφήγηση ιστοριών, δημιουργώντας μίνι-βιογραφίες που αποτύπωναν όχι μόνο τις εκπαιδευτικές προκλήσεις, αλλά και ευρύτερα πλαίσια της ζωής.
- Το **EPATV** χρησιμοποίησε οπτικά προσανατολισμένα πρότυπα, ενσωματώνοντας δημογραφικά δεδομένα με αφηγηματικές πληροφορίες, διευκολύνοντας την ταχεία εφαρμογή από τους εκπαιδευτές.
- Το **FDO** εστίασε σε πρακτικά ζητήματα: Τα προφίλ περιλάμβαναν ρητά πρακτικούς περιορισμούς, όπως ωράρια εργασίας και πρόσβαση σε μέσα μεταφοράς.
- Το **FHJ** συνδύασε την ομαδοποίηση κινήτρων (περιβαλλοντικός ακτιβισμός έναντι πρακτικής μάθησης) με τις προτιμήσεις μαθησιακού στυλ, δημιουργώντας ποικίλα, πολυδιάστατα Personas.
- Το **Cramars** χρησιμοποίησε με μοναδικό τρόπο τις προσωπικές παρουσιάσεις των εκπαιδευόμενων (μέσω του ProfilPASS) ως άμεσο υλικό για τη διαμόρφωση των Personas, διατηρώντας τις αυθεντικές φωνές και την εικόνα που έχουν οι εκπαιδευόμενοι για τον εαυτό τους.

Μέσω αυτών των ποικίλων μεθόδων, όλοι οι εταίροι κατάφεραν να δημιουργήσουν Personas που ήταν ρεαλιστικά, ενσυναίσθητα και άμεσα χρησιμοποιήσιμα στο σχεδιασμό μαθημάτων και προγραμμάτων.

6.5 Συμπεράσματα

Από τη φάση δημιουργίας των Personas προέκυψαν αρκετές κρίσιμες πληροφορίες:

- Στήριξη σε πραγματικά δεδομένα: Η φανταστική αφήγηση δεν πρέπει ποτέ να απομακρύνεται από την εμπειρική βάση.
- Ισορροπία μεταξύ ειδικότητας και γενίκευσης: Τα Personas πρέπει να είναι αρκετά λεπτομερή ώστε να είναι ζωντανά, αλλά και αρκετά ευρεία ώστε να αντιπροσωπεύουν πολλούς εκπαιδευόμενους.
- Αποφυγή στερεοτύπων: Πρέπει να καταβάλλεται κάθε δυνατή προσπάθεια για την απεικόνιση της πολυπλοκότητας και όχι για τη στήριξη σε απλουστευτικές ή προκατειλημμένες υποθέσεις.
- Δυναμική επικαιροποίηση των Personas: Οι πραγματικότητες των εκπαιδευόμενων αλλάζουν με την πάροδο του χρόνου. Τα Personas πρέπει να είναι ζωντανά κείμενα που επανεξετάζονται περιοδικά.

Τελικά, η δημιουργία των Personas είναι τόσο μια δημιουργική πράξη όσο και μια μεθοδολογική πρακτική. Όταν είναι καλά κατασκευασμένα, τα Personas λειτουργούν ως ισχυρά εργαλεία σχεδιασμού που κρατούν την ανθρώπινη εμπειρία στο επίκεντρο κάθε εκπαιδευτικής παρέμβασης.

7. Επικύρωση των Personas

Τα Personas πρέπει να δοκιμάζονται με βάση την πραγματική ανατροφοδότηση, ώστε να διασφαλίζεται η ακρίβεια και η συνάφειά τους. Αυτό το κεφάλαιο επισημαίνει μεθόδους για την επικύρωση των Personas μέσω αξιολογήσεων από ειδικούς, ανατροφοδότησης από τους εκπαιδευόμενους και διαρκούς βελτίωσης, διασφαλίζοντας την αποτελεσματικότητά τους ως εργαλεία σχεδιασμού.

7.1 Η Αναγκαιότητα της Επικύρωσης

Η δημιουργία Personas με βάση τα συλλεγμένα και οργανωμένα δεδομένα είναι ένα σημαντικό επίτευγμα, αλλά η διαδικασία δεν τελειώνει εκεί. Για να διασφαλιστεί ότι τα Personas είναι πραγματικά αξιόπιστα, συναφή και χρήσιμα, πρέπει να επικυρωθούν.

Η επικύρωση είναι η φάση κατά την οποία τα προσχέδια των Personas δοκιμάζονται σε σχέση με την πραγματικότητα: ελέγχονται, βελτιώνονται και επιβεβαιώνονται από τους ενδιαφερόμενους, ιδίως τους εκπαιδευτικούς, τους εκπαιδευτές και, όποτε είναι δυνατόν, τους ίδιους τους εκπαιδευόμενους.

Χωρίς επικύρωση, ακόμη και τα Personas που έχουν δημιουργηθεί με καλές προθέσεις και βασίζονται σε δεδομένα κινδυνεύουν να μετατραπούν σε μυθοπλασία, παραποιώντας τις ομάδες που προορίζονται να απεικονίσουν.

Οι θεωρητικοί του εκπαιδευτικού σχεδιασμού, συμπεριλαμβανομένων των Pruitt & Adlin (2006) και Mulder (2017), τονίζουν ότι η επικύρωση αυξάνει την αξιοπιστία και την υιοθέτηση των Personas στις ομάδες σχεδιασμού μάθησης.

Ουσιαστικά, η επικύρωση είναι μια πράξη μετριοφροσύνης και επαλήθευσης: διασφαλίζει ότι οι εκπαιδευτικές παρεμβάσεις που βασίζονται στα Personas είναι πραγματικά θεμελιωμένες στις πραγματικότητες των μαθητών.

7.2 Μέθοδοι Επικύρωσης των Personas

Υπάρχουν πολλές τεχνικές για την επικύρωση των Personas, οι οποίες συχνά χρησιμοποιούνται σε συνδυασμό για να μεγιστοποιήσουν την αξιοπιστία:

α) Αξιολόγηση από εμπειρογνώμονα

Οι εκπαιδευτικοί, οι σύμβουλοι και το προσωπικό που είναι εξοικειωμένοι με τον μαθητικό πληθυσμό καλούνται να εξετάσουν το προσχέδιο των Personas.

Αξιολογούν:

- Είναι ρεαλιστικά τα Personas;
- Συνάδουν τα κίνητρα, τα εμπόδια και τα προφίλ με όσα παρατηρούνται στην πραγματικότητα;
- Λείπει κάποια σημαντική πτυχή;

Αυτή η προσέγγιση της αμοιβαίας αξιολόγησης επωφελείται από την πρακτική εμπειρογνωμοσύνη των ατόμων που βρίσκονται πιο κοντά στους μαθητές.

β) Ανατροφοδότηση Εκπαιδευόμενων

Όποτε είναι δυνατόν, η άμεση επικύρωση με τους εκπαιδευόμενους παρέχει ισχυρή επιβεβαίωση ή διόρθωση.

Οι εκπαιδευόμενοι μπορούν να ερωτηθούν:

- «Αναγνωρίζετε τον εαυτό σας σε κάποιο από αυτά τα προφίλ;»
- "Ποιες πτυχές είναι σωστές; Ποιες είναι λανθασμένες;"
- «Υπάρχει κάτι σημαντικό σχετικά με την μαθησιακή σας εμπειρία που δεν περιλαμβάνεται σε αυτά τα Personas;»

Η αξιολόγηση από τους εκπαιδευόμενους είναι ιδιαίτερα χρήσιμη για την καταγραφή των συναισθηματικών τους εκφράσεων, τις οποίες το προσωπικό μπορεί να παραβλέψει.

γ) Ομάδες Εστίασης

Η οργάνωση μικρών ομάδων συζήτησης γύρω από τα προσχέδια των Personas βοηθά στη συλλογή συλλογικών σχολίων με αποτελεσματικό τρόπο. Οι συμμετέχοντες μπορούν να συζητήσουν, να διορθώσουν και να εμπλουτίσουν τα προφίλ συνεργατικά.

Οι ομάδες εστίασης βοηθούν επίσης στην ανίχνευση αποκλινόντων μοτίβων: μερικές φορές αυτό που φαίνεται ένα συνεκτικό σύμπλεγμα από την οπτική γωνία του σχεδιαστή γίνεται αντιληπτό ως τεχνητό από τους ίδιους τους εκπαιδευόμενους.

δ) Τριγωνοποίηση με Πρόσθετα Στοιχεία

Η διασταύρωση των Personas με θεσμικά δεδομένα (π.χ. αξιολογήσεις μαθημάτων, ποσοστά συμμετοχής, εκθέσεις ψηφιακής πρόσβασης) μπορεί να επικυρώσει περαιτέρω την ευθυγράμμισή τους με τεκμηριωμένες συμπεριφορές των μαθητών.

7.3 Επικύρωση στην πράξη: Οι εμπειρίες του Diverse Courses

Στο έργο Diverse Courses, κάθε εταίρος υιοθέτησε μεθόδους συλλογής δεδομένων ανάλογα με τις ανάγκες των συγκεκριμένων εκπαιδευτικών περιβαλλόντων που δρα.

- Το **Atlântica** πραγματοποίησε ατομικές συνεντεύξεις με τους μαθητές, χρησιμοποιώντας το προσχέδιο των Personas ως εργαλείο συζήτησης για να συγκεντρώσει σχόλια και διορθώσεις.
- Το **DAFNI KEK** διοργάνωσε ανεπίσημα εργαστήρια για εκπαιδευτικούς, όπου οι εκπαιδευτές συζήτησαν το προσχέδιο των Personas και πρότειναν βελτιώσεις με βάση τις εμπειρίες τους στην τάξη.

- Το **EPATV** χρησιμοποίησε μια ανώνυμη φόρμα επικύρωσης, όπου οι εκπαιδευόμενοι μπορούσαν να υποδείξουν, για κάθε Persona, το επίπεδο ταύτισης τους και να προτείνουν τροποποιήσεις.
- Το **FDO** διασταύρωσε τα Personas αναλύοντας τα ποσοστά εγκατάλειψης των μαθημάτων και τα πρότυπα συμμετοχής σε σχέση με τις υποθέσεις που περιλαμβάνονται στα προσχέδια των προφίλ.
- Η **FHJ** χρησιμοποίησε ομάδες επικύρωσης, ενσωματώνοντας τις προτάσεις των μαθητών απευθείας στις τελικές εκδόσεις των Personas, ιδίως όσον αφορά τους παράγοντες κινητοποίησης και τα ζητήματα που αφορούν το περιβάλλον.
- Το **Cramars** χρησιμοποίησε δημιουργικά μια μέθοδο αμοιβαίας αξιολόγησης: τα Personas που δημιουργήθηκαν για κάθε μάθημα μοιράστηκαν σε διαφορετικές ομάδες εκπαίδευσης, επιτρέποντας την αμοιβαία επικύρωση από ένα ευρύτερο κοινό.

Αυτές οι διαφορετικές προσεγγίσεις υπογραμμίζουν μια σημαντική αρχή: οι μέθοδοι επικύρωσης πρέπει να ταιριάζουν στο εκπαιδευτικό και πολιτισμικό πλαίσιο, αλλά η ίδια η επικύρωση δεν είναι διαπραγματεύσιμη.

7.4 Προκλήσεις στην επικύρωση των Personas

Παρόλο που είναι ζωτικής σημασίας, η επικύρωση δεν είναι πάντα απλή. Συχνά προκύπτουν διάφορες συνήθειες προκλήσεις:

Πρόκληση	Πρακτική λύση
Οι εκπαιδευόμενοι διστάζουν να ασκήσουν κριτική στα προσχέδια	Παρουσιάστε την ανατροφοδότηση ως «βοήθεια για τη βελτίωση της εμπειρίας των μελλοντικών μαθητών» και όχι ως προσωπική κριτική.
Χρονικοί περιορισμοί που περιορίζουν την ενδελεχή επικύρωση	Ενσωματώστε την επικύρωση σε υπάρχουσες συνεδρίες, π.χ. πρώτες δραστηριότητες ανατροφοδότησης κατά τη διάρκεια του μαθήματος.
Διαφωνία των εκπαιδευτικών σχετικά με τα προφίλ των Personas	Χρησιμοποιήστε τη συναίνεση της πλειοψηφίας ως βάση, αλλά καταγράψτε τις διαφωνίες για πιθανή μελλοντική εξέλιξη των Personas.
Ο φόβος της διαμόρφωσης στερεοτύπων που αναδύεται κατά τη διάρκεια της επικύρωσης	Επιβεβαιώστε ότι τα Personas είναι αρχέτυπα, όχι ετικέτες, και πρέπει να παραμείνουν ευέλικτα εργαλεία.

Η προσεκτική αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων είναι καθοριστική για να διασφαλιστεί ότι η επικύρωση παραμένει μια εποικοδομητική και μαθητοκεντρική διαδικασία.

7.5 Συμπεράσματα

Στο πλαίσιο του έργου Diverse Courses, οι εταίροι κατέληξαν σε ορισμένα βασικά συμπεράσματα σχετικά με την επικύρωση:

- Η έγκαιρη συμμετοχή δημιουργεί αίσθημα κυριότητας: Οι εκπαιδευτικοί που συμμετέχουν στην επικύρωση αισθάνονται πιο συνδεδεμένοι με τα Personas και τα χρησιμοποιούν πιο ενεργά.
- Η επικύρωση εμπλουτίζει τα Personas: Ακόμη και τα καλά δομημένα προσχέδια Personas μπορεί να παραλείπουν σημαντικές λεπτομέρειες. Η επικύρωση τα βελτιώνει συνεχώς.
- Η διαρκής βελτίωση είναι φυσιολογική: είναι καλύτερο να αναθεωρείτε τα Personas με βάση τα σχόλια που λαμβάνετε παρά να επιμένετε στα αρχικά σας σχέδια.
- Η επικύρωση αυξάνει τον αντίκτυπο στην πράξη: Τα Personas που οι μαθητές και οι εκπαιδευτικοί αναγνωρίζουν ως πραγματικά έχουν πολύ μεγαλύτερη επιρροή στις αποφάσεις σχεδιασμού των μαθημάτων.

Συμπερασματικά, η επικύρωση των Personas δεν είναι μια προαιρετική πολυτέλεια, αλλά μια απαραίτητη διασφάλιση που εγγυάται ότι αυτά τα ισχυρά εργαλεία παραμένουν αληθινά, ενσυναίσθητα και αποτελεσματικά.

ΟΔΗΓΟΣ ΒΗΜΑ ΠΡΟΣ ΒΗΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ PERSONAS

Ένας απλός οδηγός για την σκιαγράφηση του προφίλ των εκπαιδευόμενων και των εκπαιδευτών σε εκπαιδευτικό περιβάλλον, ως βάση για την προσαρμογή των στρατηγικών διδασκαλίας και την ενίσχυση της ποικιλομορφίας.

ΒΗΜΑ 1: ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ

Η κατανόηση του περιβάλλοντος στο οποίο λειτουργούν οι εκπαιδευόμενοι είναι απαραίτητη για την ανάπτυξη των Personas.

ΒΗΜΑ 2: ΣΥΛΛΟΓΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΟΜΕΝΩΝ

Αποτυπώστε την ποικιλομορφία των εμπειριών των εκπαιδευόμενων.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ
ΚΙΝΗΤΡΑ & ΣΤΟΧΟΙ
ΕΜΠΟΔΙΑ
ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΠΡΟΤΙΜΗΣΕΙΣ
ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ

Μέθοδοι:

Έρευνες & ερωτηματολόγια
Συνεντεύξεις, ομάδες εστίασης, αφήγηση ιστοριών

ΒΗΜΑ 3: ΟΡΓΑΝΩΣΗ & ΟΜΑΔΟΠΟΙΗΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Προσδιορίστε σημαντικά πρότυπα εκπαιδευόμενων εντοπίζοντας μοτίβα, παρουσιάστε τα οπτικά και εξετάστε τη δυνατότητα στατιστικής ομαδοποίησης, εάν χρειάζεται.

ΣΥΜΒΟΥΛΗ: Συνδυάστε τις απόψεις των εκπαιδευτών για να αποφύγετε την υποκειμενικότητα

ΒΗΜΑ 4: ΔΗΜΙΟΥΡΓΗΣΤΕ PERSONAS

Κάθε πρότυπο persona πρέπει να περιλαμβάνει:

ΟΝΟΜΑ & ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΣΤΟΧΟΙ & ΚΙΝΗΤΡΑ
ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ	ΕΜΠΟΔΙΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ	ΠΡΟΤΙΜΗΣΕΙΣ & ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΦΙΛ

ΒΗΜΑ 5: ΕΠΙΚΥΡΩΣΗ PERSONAS

Ελέγξτε αν τα personas που δημιουργείτε αντανακλούν πραγματικούς ανθρώπους. Συζητήστε το με εκπαιδευτές, εκπαιδευόμενους και θεσμικά δεδομένα.

ΒΗΜΑ 6: ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΤΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ

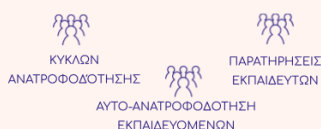
Χρησιμοποιήστε τα Personas για να εξατομικεύσετε τη μάθηση.

ΒΗΜΑ 7: ΣΥΝΕΧΗΣ ΕΠΙΚΑΙΡΟΠΟΙΗΣΗ

Διατηρήστε τα Personas ζωντανά. Ανανεώστε τα μέσω:

8. Εφαρμογή των Personas στο σχεδιασμό μαθημάτων

Ο πραγματικός αντίκτυπος των Personas γίνεται αντιληπτός όταν εφαρμόζονται ενεργά στον εκπαιδευτικό σχεδιασμό και την παροχή εκπαίδευσης. Αυτό το κεφάλαιο διερευνά τον τρόπο με τον οποίο τα Personas μπορούν να ενημερώνουν τις αποφάσεις σχετικά με το περιεχόμενο, τις μεθόδους, τις υπηρεσίες υποστήριξης και την αξιολόγηση, επιτρέποντας τη μετάβαση από την τυποποίηση στις εξατομικευμένες μαθησιακές εμπειρίες.

8.1 Από τα Personas στις Πρακτικές Εκπαιδευτικές Στρατηγικές

Η πραγματική αξία της ανάπτυξης των Personas δεν έγκειται μόνο στη δημιουργία τους αλλά και στον τρόπο με τον οποίο εφαρμόζονται για τη διαμόρφωση πραγματικών εκπαιδευτικών πρακτικών. Τα Personas δεν είναι αυτοσκοπός. Είναι εργαλεία που έχουν σχεδιαστεί για να καθοδηγούν τον εκπαιδευτικό σχεδιασμό, τις στρατηγικές επικοινωνίας, τις υπηρεσίες υποστήριξης των εκπαιδευόμενων και τις προσεγγίσεις αξιολόγησης.

Διατηρώντας τα Personas στο προσκήνιο κατά την ανάπτυξη και την παράδοση μαθημάτων, οι εκπαιδευτικοί μπορούν να σχεδιάσουν πιο εξατομικευμένες, περιεκτικές και αποτελεσματικές μαθησιακές εμπειρίες, ανταποκρινόμενοι στις πραγματικές ανάγκες των διαφορετικών μαθητικών πληθυσμών.

Θεωρητικοί του εκπαιδευτικού σχεδιασμού, όπως οι Gagné (1985) και Merrill (2002), υπογραμμίζουν ότι οι προσεγγίσεις που επικεντρώνονται στον μαθητή — όπου ο σχεδιασμός περιστρέφεται γύρω από το προφίλ του μαθητή και όχι γύρω από το ίδιο το περιεχόμενο — οδηγούν σε καλύτερη συμμετοχή, διατήρηση του ενδιαφέροντος και μαθησιακά αποτελέσματα. Τα Personas εφαρμόζουν αυτή την αρχή παρέχοντας λεπτομερείς, ενσυναίσθητες αναπαραστάσεις του ποιοι είναι οι εκπαιδευόμενοι.

8.2 Βασικοί τομείς όπου τα Personas Επηρεάζουν τον Σχεδιασμό του Μαθήματος

Τα Personas μπορούν να επηρεάσουν διάφορες πτυχές του εκπαιδευτικού σχεδιασμού και της υλοποίησης:

α) Προσαρμογή περιεχομένου

Η γνώση του υπόβαθρου, των στόχων και των προκλήσεων των διαφορετικών τύπων εκπαιδευόμενων επιτρέπει στους σχεδιαστές μαθημάτων να:

- Επιλέγουν παραδείγματα και μελέτες περιπτώσεων σχετικά με τις εμπειρίες των μαθητών.
- Προσαρμόζουν το επίπεδο δυσκολίας του περιεχομένου ώστε να ταιριάζει με τις αρχικές ικανότητες.
- Ενσωματώνουν πολιτισμικά ευαίσθητο υλικό.

Για παράδειγμα, στο Diverse Courses, το Atlântica προσαρμόσε τις μελέτες περιπτώσεων στο μάθημα ψηφιακών δεξιοτήτων της, ώστε να περιλαμβάνει πραγματικά σενάρια από τον χώρο εργασίας που αφορούν ενήλικες μαθητές που προσπαθούν να ισορροπήσουν την επαγγελματική και την οικογενειακή τους ζωή.

β) Εκπαιδευτικές Μέθοδοι και Τρόποι Υλοποίησης

Διαφορετικά Personas μπορεί να απαντώνται σε διαφορετικούς τρόπους μάθησης. Μερικοί εκπαιδευόμενοι αποδίδουν καλύτερα σε αυτορυθμιζόμενα διαδικτυακά περιβάλλοντα, ενώ άλλοι χρειάζονται προσωπική υποστήριξη. Με τη χαρτογράφηση αυτών των προτιμήσεων, τα μαθήματα μπορούν να σχεδιαστούν με ευέλικτες διαδρομές, προσφέροντας μικτά μοντέλα, πρόσβαση σε ποικίλες ενότητες και διαφοροποιημένες μαθησιακές δραστηριότητες.

Ενδεικτικό παράδειγμα: Το EPATV δημιούργησε διπλές διαδρομές σε ορισμένα επαγγελματικά μαθήματα — η μία διαδρομή επικεντρώνεται σε πρακτικά εργαστήρια, ενώ η άλλη σε θεωρητικά online μαθήματα — προσαρμοσμένα στα διαφορετικά Personas των μαθητών.

γ) Στρατηγικές Επικοινωνίας και Παροχής Κινήτρων

Η αποτελεσματική επικοινωνία απευθύνεται άμεσα στα κίνητρα και τις φιλοδοξίες των εκπαιδευόμενων. Τα Personas βοηθούν να προσδιοριστούν:

- Ποια κίνητρα είναι πιθανότερο να έχουν θετική απήχηση (επαγγελματική εξέλιξη, προσωπική ικανοποίηση, συνεισφορά στην κοινότητα).
- Ποιος τόνος και στυλ πρέπει να χρησιμοποιηθεί (επίσημος, υποστηρικτικός, εμπνευστικός).

Το DAFNIKEK, για παράδειγμα, ανέπτυξε υλικό προσανατολισμού που αναγνώριζε την ανθεκτικότητα και τα όνειρα κοινωνικής ένταξης των μεταναστών μαθητών, κάνοντας τους να αισθάνονται αποδεκτοί και άξιοι σεβασμού από την αρχή.

δ) Υποστηρικτικές Υπηρεσίες και Υποδομές

Τα Personas μπορεί επίσης να επισημάνουν ανάγκες που εκτείνονται πέρα από το πρόγραμμα σπουδών:

- Πρόσθετη υποστήριξη τεχνολογιών πληροφορικής για εκπαιδευόμενους με χαμηλό επίπεδο ψηφιακών δεξιοτήτων.
- Ευέλικτος προγραμματισμός ή υποστήριξη για τη φροντίδα των παιδιών των εκπαιδευόμενων που προσπαθούν να ισορροπήσουν μεταξύ εκπαίδευσης και οικογένειας.
- Υπηρεσίες συναισθηματικής υποστήριξης για εκπαιδευόμενους με άγχος ή χαμηλή αυτοπεποίθηση.

Το FDO χρησιμοποίησε τα Personas για να υποστηρίξει την καλύτερη τεχνική υποστήριξη κατά τη διάρκεια των διαδικτυακών μαθημάτων, αντιμετωπίζοντας

ένα βασικό εμπόδιο για τους νέους εκπαιδευόμενους επαγγελματικής κατάρτισης.

ε) Αξιολόγηση και Εκτίμηση

Οι στρατηγικές αξιολόγησης θα πρέπει να ευθυγραμμίζονται με την πραγματικότητα των μαθητών. Τα Personas μπορούν να δώσουν στοιχεία για:

- Εναλλακτικές μεθόδους αξιολόγησης (χαρτοφυλάκια, προφορικές εξετάσεις, εργασία βάσει έργου/project).
- Προσαρμοσμένο ρυθμό και ευελιξία στις προθεσμίες.
- Πιο ξεκάθαρη δομή για την εξέλιξη των δεξιοτήτων.

Το FHJ, αναγνωρίζοντας ότι οι εκπαιδευόμενοι με περιβαλλοντικά κίνητρα είχαν καλύτερες επιδόσεις όταν συμμετείχαν σε πρακτικές δραστηριότητες, ενσωμάτωσε αξιολογήσεις βασισμένες σε έργα, όπου σχεδίαζαν μικρές περιβαλλοντικές εκστρατείες αντί να βασίζονται αποκλειστικά σε γραπτές εξετάσεις.

8.3 Πρακτικά παραδείγματα από το έργο Diverse Courses

Μέσα από την πρωτοβουλία Diverse Courses, η εφαρμογή των Personas βελτίωσε ουσιαστικά τις πρακτικές σχεδιασμού των μαθημάτων:

- Το **Atlântica** προσάρμοσε τις ενημερωτικές συνεδρίες για να αντιμετωπίσει συγκεκριμένα ζητήματα άγχους σχετικά με την ψηφιακή τεχνολογία που αποκαλύφθηκαν από τα Personas.
- Το **DAFNI KEK** επανασχεδίασε το πρόγραμμα καθοδήγησης που προσφέρει, ώστε να παρέχει δίγλωσση υποστήριξη στους μετανάστες εκπαιδευόμενους.
- Το **EPATV** ενσωμάτωσε περιεχόμενο σε ενότητες για να εξυπηρετήσει τους μερικώς απασχολούμενους εκπαιδευόμενους με βαρύ πρόγραμμα εργασίας.
- Το **FDO** προσάρμοσε το χρονοδιάγραμμα των μαθημάτων για να ταιριάζει καλύτερα στους καθημερινούς ρυθμούς των νέων εκπαιδευόμενων.
- Το **FHJ** χρησιμοποίησε κινητήριους παράγοντες από τα Personas για να σχεδιάσει δυναμικά, συμμετοχικά μαθήματα αγγλικών με θέμα τον περιβαλλοντικό ακτιβισμό.
- Το **Cramars** δημιούργησε εξατομικευμένα προγράμματα μάθησης που ενσωματώνουν συμβουλευτική σταδιοδρομίας, με βάση τα λεπτομερή επαγγελματικά ιστορικά των Personas.

Αυτές οι εφαρμογές αποδεικνύουν ότι τα Personas δεν είναι θεωρητικές ασκήσεις, αλλά πρακτικά εργαλεία για τη βελτίωση της συμμετοχικότητας, της συνάφειας και της αποτελεσματικότητας.

8.4 Συμπεράσματα

Η χρήση των Personas στο σχεδιασμό των μαθημάτων οδήγησε σε μια σειρά από σημαντικά συμπεράσματα:

- Τα Personas πρέπει να είναι προσβάσιμα και ορατά: Οι εκπαιδευτικοί είναι πιο πιθανό να χρησιμοποιήσουν τα Personas αν αυτά παρουσιάζονται σε μια σαφή, φιλική προς τον χρήστη μορφή (π.χ. οπτικές κάρτες, συνοπτικά φύλλα).
- Τα Personas πρέπει να ενημερώνουν για όλα τα στάδια: Από την προσέγγιση και την εγγραφή έως την αξιολόγηση και την υποστήριξη των αποφοίτων, τα Personas παρέχουν πληροφορίες σε κάθε φάση της πορείας του εκπαιδευόμενου.
- Η τακτική ανασκόπηση είναι απαραίτητη: Τα μαθήματα πρέπει να αξιολογούνται περιοδικά σε σχέση με τα Personas, ώστε να διασφαλίζεται ότι οι εξελισσόμενες ανάγκες των εκπαιδευόμενων συνεχίζουν να ικανοποιούνται.
- Η ευελιξία παραμένει βασική: Κανένα Persona δεν καταγράφει με κάθε λεπτομέρεια τις ιδιαιτερότητες ενός μεμονωμένου εκπαιδευόμενου. Οι εκπαιδευτικοί πρέπει να χρησιμοποιούν τα Personas ως οδηγούς, όχι ως πρότυπα.

Εν κατακλείδι, η εφαρμογή των Personas μετατρέπει τον σχεδιασμό του μαθήματος από ένα γενικό, ενιαίο μοντέλο σε μια ζωντανή, ανταποκρινόμενη πρακτική με επίκεντρο την ανθρώπινη ποικιλομορφία και τις δυνατότητες των εκπαιδευόμενων.

9. Προκλήσεις που αντιμετωπίστηκαν και Λύσεις

Η εφαρμογή μιας προσέγγισης βασισμένης στα Personas συνοδεύεται από αναπόφευκτες προκλήσεις, από εμπόδια στη συλλογή δεδομένων έως κινδύνους στερεοτύπων. Αυτό το κεφάλαιο προσδιορίζει τα κοινά εμπόδια που συναντώνται κατά τη διάρκεια της διαδικασίας και προσφέρει πρακτικές λύσεις για την ενίσχυση της ανθεκτικότητας και του αντίκτυπου των Personas σε εκπαιδευτικά έργα.

9.1 Γιατί η αντιμετώπιση των προκλήσεων είναι σημαντική

Η ανάπτυξη και η εφαρμογή των Personas σε εκπαιδευτικά περιβάλλοντα, αν και εξαιρετικά επωφελής, ενέχει ορισμένα εμπόδια. Καθ' όλη τη διάρκεια του προγράμματος Diverse Courses και με την υποστήριξη ευρύτερης βιβλιογραφίας (π.χ. Pruitt & Adlin, 2006; Mulder, 2017), κατέστη σαφές ότι η πρόβλεψη και η διαχείριση των προκλήσεων είναι ζωτικής σημασίας για την επιτυχία οποιασδήποτε πρωτοβουλίας σχεδιασμού με επίκεντρο τον εκπαιδευόμενο.

Προκλήσεις μπορούν να προκύψουν σε κάθε φάση: από τη συλλογή δεδομένων έως τη δημιουργία του Persona, την επικύρωση και την πρακτική εφαρμογή. Αντί να τις θεωρούν αποτυχίες, οι επιτυχημένες ομάδες αντιμετωπίζουν τις προκλήσεις ως σημεία ανατροφοδότησης και σημάδια ότι απαιτούνται προσαρμογές.

Η αναγνώριση των κοινών εμποδίων και η εξερεύνηση δοκιμασμένων λύσεων ενισχύει τόσο τα Personas που δημιουργούνται όσο και τα εκπαιδευτικά προγράμματα που διαμορφώνουν.

9.2 Κύριες προκλήσεις στην ανάπτυξη και χρήση των Personas

Κατά τη διάρκεια του προγράμματος Diverse Courses παρατηρήθηκαν διάφορες επαναλαμβανόμενες προκλήσεις, οι οποίες έχουν τεκμηριωθεί εκτενώς στην έρευνα και την πρακτική:

α) Κίνδυνος στερεοτύπων

Ένας από τους πιο κρίσιμους κινδύνους είναι ότι τα Personas, αν δεν βασίζονται προσεκτικά σε δεδομένα, μπορεί να υποβαθμίσουν τους εκπαιδευόμενους σε καρικατούρες αντί να αντιπροσωπεύουν την πολυπλοκότητά τους. Τα στερεότυπα μπορούν να ενισχύσουν τις προκαταλήψεις και να οδηγήσουν σε σχέδια αποκλεισμού.

β) Δυσκολίες Συλλογής Δεδομένων

Η συλλογή σημαντικών δεδομένων υψηλής ποιότητας είναι συχνά πιο δύσκολη από ό,τι αναμένεται, λόγω των πιθανών:

- Χαμηλών ποσοστών ανταπόκρισης στην έρευνα.
- Δυσφορίας των μαθητών στην αποκάλυψη προσωπικών πληροφοριών.
- Χρονικών περιορισμών για εμπεριστατωμένες συνεντεύξεις.

γ) Υπερβολικά σύνθετα ή ασαφή Personas

Ένα άλλο συνηθισμένο λάθος είναι η δημιουργία Personas που είναι είτε:

- Υπερβολικά λεπτομερή και επομένως μη πρακτικά στη χρήση, ή
- Πολύ ασαφή και επομένως αναποτελεσματικά ως οδηγός σχεδιασμού.

δ) Έλλειψη αποδοχής από τους εκπαιδευτικούς

Εάν οι εκπαιδευτικοί δεν συμμετέχουν στη διαδικασία ανάπτυξης των Personas, ενδέχεται να τα θεωρήσουν αφηρημένα ή ασήμαντα, με αποτέλεσμα την κακή ενσωμάτωσή τους στο σχεδιασμό των μαθημάτων.

ε) Στατικά Personas σε Δυναμικό Περιβάλλον

Οι πραγματικότητες των εκπαιδευόμενων μπορούν να αλλάξουν γρήγορα (π.χ. λόγω οικογενειακών γεγονότων, τεχνολογικών εξελίξεων, οικονομικών αλλαγών). Τα στατικά Personas χάνουν γρήγορα τη συνάφειά τους αν δεν ενημερώνονται περιοδικά.

9.3 Πρακτικές Λύσεις και Στρατηγικές

Το έργο Diverse Courses ανέπτυξε και δοκίμασε αρκετές αποτελεσματικές στρατηγικές για να ξεπεραστούν αυτές οι προκλήσεις:

α) Στήριξη σε πραγματικά δεδομένα

- Βασίστε πάντα τα Personas αυστηρά σε συλλεγμένα ποιοτικά και ποσοτικά στοιχεία.
- Χρησιμοποιήστε άμεσες αναφορές και αφηγήσεις από εκπαιδευόμενους για να εμπλουτίσετε τα προφίλ με αυθεντικές φωνές.

β) Ευέλικτη, Πολυτροπική Συλλογή Δεδομένων

- Συνδυάστε πολλαπλές μεθόδους συλλογής δεδομένων (έρευνες, συνεντεύξεις, παρατηρήσεις, προσωπικές παρουσιάσεις).
- Επιτρέψτε την ανώνυμη συμμετοχή όπου είναι απαραίτητο, για να αυξήσετε το αίσθημα ασφάλειας.
- Ενσωματώστε τη συλλογή δεδομένων με φυσικό τρόπο στην εκπαιδευτική διαδικασία, ώστε να αποφύγετε την «κόπωση από τις έρευνες».

γ) Δημιουργία πρακτικών, χρήσιμων Personas

- Εστιάστε στα βασικά στοιχεία που διαφοροποιούν το σχεδιασμό των μαθημάτων.
- Κρατήστε τα Personas συνοπτικά αλλά πλούσια σε περιεχόμενο: περίπου μία ή δύο σελίδες ανά προφίλ, συμπεριλαμβανομένων αφηγηματικών στοιχείων και πρακτικών επιπτώσεων στη διδασκαλία.

δ) Ανάπτυξη της ευθύνη των εκπαιδευτικών

- Εμπλέξτε τους εκπαιδευτικούς από νωρίς στις φάσεις της ερμηνείας των δεδομένων και της σύνταξης των Personas.
- Οργανώστε εργαστήρια όπου τα προσχέδια των Personas συζητούνται, κρίνονται και βελτιώνονται συλλογικά.
- Παρουσιάστε τα άμεσα οφέλη: δείξτε πώς τα Personas μπορούν να λύσουν άμεσα πραγματικές προκλήσεις στη διδασκαλία (π.χ. οργάνωση ομαδικής εργασίας, προσαρμογή εργασιών).

ε) Αντιμετώπιση των Personas ως ζωντανών εγγράφων

- Καθορίστε τακτικά σημεία ελέγχου (π.χ. ενδιάμεσες αξιολογήσεις) για την ενημέρωση και τη βελτίωση των Personas.
- Ενθαρρύνετε τους εκπαιδευτικούς να σχολιάζουν και να προσαρμόζουν τις Προσωπικότητες καθώς παρατηρούν τις εξελίξεις των εκπαιδευόμενων.

Ενδεικτικό Παράδειγμα: Στο Cramars, οι εκπαιδευτές έλαβαν επεξεργάσιμα φύλλα Persona και τους ζητήθηκε να προσθέσουν σημειώματα post-it με παρατηρήσεις καθ' όλη τη διάρκεια του μαθήματος. Αυτές οι σημειώσεις χρησιμοποιήθηκαν για τη δυναμική βελτίωση των Personas, διασφαλίζοντας τη συνεχή συνάφειά τους.

9.4 Ευρύτερα Συμπεράσματα από την πρακτική και την έρευνα

Οι προκλήσεις που αντιμετωπίστηκαν στο πλαίσιο του έργου Diverse Courses αντικατοπτρίζουν ευρύτερα συμπεράσματα της έρευνας για τα Personas:

- Ενσυναίσθηση έναντι της Αποτελεσματικότητας:
Η εσπευσμένη δημιουργία Personas για την τήρηση των προθεσμιών συχνά οδηγεί σε κοινότυπα, άψυχα προφίλ. Ο χρόνος που επενδύεται στη συλλογή και την επικύρωση πλούσιων δεδομένων αποδίδει καρπούς μέσω πιο ουσιαστικών αποτελεσμάτων.
- Προσαρμογή αντί για τελειότητα:
Κανένα Persona δεν είναι ποτέ «τελικό/οριστικό». Η προθυμία επανάληψης, προσαρμογής και εξέλιξης είναι ένα σημάδι μιας υγιούς κουλτούρας σχεδιασμού με επίκεντρο τον εκπαιδευόμενο.
- Συνεργασία αντί για απομόνωση:
Τα Personas πρέπει να δημιουργούνται και να ανήκουν από κοινού σε πολυεπιστημονικές ομάδες — συμπεριλαμβανομένων εκπαιδευτικών, διοικητικών υπαλλήλων και, μερικές φορές, των ίδιων των εκπαιδευόμενων — και όχι να σχεδιάζονται από μεμονωμένα άτομα.

Τελικά, οι προκλήσεις δεν είναι εμπόδια αλλά ευκαιρίες για την εμβάθυνση της κατανόησης των εκπαιδευόμενων και την τελειοποίηση των εκπαιδευτικών στρατηγικών. Η πλοήγησή τους με ανοικτό πνεύμα και δημιουργικότητα είναι το κλειδί για να γίνει το Persona ένα πραγματικά μετασχηματιστικό εργαλείο στην εκπαίδευση.

10. Συμπεράσματα και Συστάσεις για Μελλοντική Χρήση

Το τελευταίο κεφάλαιο αντικατοπτρίζει τα βασικά συμπεράσματα που αντλήθηκαν από την ενσωμάτωση των Personas στον εκπαιδευτικό σχεδιασμό. Παρουσιάζει στρατηγικές συστάσεις για μελλοντικές εφαρμογές, τονίζοντας τη σημασία της ενσυναίσθησης, της ευελιξίας και της συνεχούς καινοτομίας με επίκεντρο τον εκπαιδευόμενο.

10.1 Αναστοχασμός για το Ταξίδι

Η διαδικασία ανάπτυξης και εφαρμογής Personas, όπως αποδεικνύεται σε όλο το έργο *Diverse Courses* και βασίζεται στην εκπαιδευτική θεωρία και τη θεωρία του σχεδιασμού, αποκαλύπτει μια βαθιά αλήθεια: ο επιτυχημένος σχεδιασμός μάθησης ξεκινά με βαθιά ανθρώπινη κατανόηση.

Τα Personas δεν είναι απλώς τεχνικά εργαλεία ή γραφειοκρατικές ασκήσεις. Όταν αναπτύσσονται, επικυρώνονται και εφαρμόζονται σωστά, λειτουργούν ως γέφυρες μεταξύ της βιωμένης πραγματικότητας των εκπαιδευόμενων και των προσφερόμενων εκπαιδευτικών ευκαιριών.

Εξανθρωπίζουν τα δεδομένα. Θεμελιώνουν την ενσυναίσθηση. Υπενθυμίζουν στους εκπαιδευτικούς, τους σχεδιαστές και τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής ότι πίσω από κάθε στατιστικό στοιχείο, υπάρχει μια ιστορία — μια ζωή — που αξίζει αναγνώριση και υποστήριξη.

Μέσα από αυτόν τον οδηγό και το σεμινάριο Personas, είδαμε πώς η αυστηρή συλλογή δεδομένων, η προσεκτική ομαδοποίηση, η προσεκτική αφηγηματική κατασκευή και η επαναληπτική επικύρωση παράγουν Personas που είναι ζωντανά, δυναμικά και εξαιρετικά χρήσιμα. Αναγνωρίσαμε επίσης τις αναπόφευκτες προκλήσεις που προκύπτουν και τις στρατηγικές που μπορούν να τις ξεπεράσουν.

Τελικά, τα Personas, όταν ενσωματώνονται πραγματικά στον εκπαιδευτικό σχεδιασμό, ενισχύουν την ενσωμάτωση, την εξατομίκευση και την εμπλοκή των εκπαιδευόμενων — τους πυλώνες της σύγχρονης, αποτελεσματικής εκπαίδευσης.

10.2 Συμπεράσματα που αντλήθηκαν από το έργο *Diverse Courses*

Αντανακλώντας τις συγκεκριμένες εμπειρίες του έργου *Diverse Courses*, πολλά συμπεράσματα ξεχωρίζουν:

- Τα Personas πρέπει να βασίζονται σε πραγματικά, πλούσια δεδομένα: Η μυθοπλασία χωρίς αποδεικτικά στοιχεία υπονομεύει την αξιοπιστία και τη χρησιμότητα.
- Η συνεργασία ενισχύει τα Personas: Η συμμετοχή των εκπαιδευτικών, των διαχειριστών και των ίδιων των εκπαιδευόμενων στη διαδικασία σχεδιασμού δημιουργεί πιο αυθεντικά και αξιοποιήσιμα προφίλ.

- Τα Personas θα πρέπει να καθοδηγούν όλες τις φάσεις του σχεδιασμού της μάθησης: Από την αρχική προσέγγιση έως το περιεχόμενο του μαθήματος, την αξιολόγηση και τη συμμετοχή των εκπαιδευόμενων, τα Personas προσφέρουν πληροφορίες που μπορούν να διαμορφώσουν κάθε απόφαση.
- Η ευελιξία και η επανάληψη είναι απαραίτητες: Τα στατικά προφίλ χάνουν γρήγορα τη σημασία τους σε δυναμικά εκπαιδευτικά περιβάλλοντα. Η οικοδόμηση μιας κουλτούρας περιοδικής επανεξέτασης και προσαρμογής είναι το κλειδί.
- Η ενσυναίσθηση παραμένει στο επίκεντρο: Πέρα από όλες τις μεθόδους και τα πλαίσια, η καρδιά του έργου του Persona είναι η ενσυναίσθηση — η ικανότητα να φανταζόμαστε και να κατανοούμε τις εμπειρίες, τις ελπίδες και τους φόβους των άλλων.

10.3 Στρατηγικές Συστάσεις για Μελλοντικά Έργα

Με βάση τις συνδυασμένες θεωρητικές βάσεις και πρακτικές εμπειρίες, προτείνονται οι ακόλουθες συστάσεις για όσους επιθυμούν να εφαρμόσουν εκπαιδευτικό σχεδιασμό με γνώμονα τα Personas:

α) Συστηματοποίηση της διαδικασίας Persona

- Ενσωματώστε την ανάπτυξη Personas στα πρωτόκολλα σχεδιασμού μαθημάτων.
- Κατανομή χρόνου και πόρων για τη συλλογή, ανάλυση και επικύρωση δεδομένων.
- Εκπαίδευση του εκπαιδευτικού προσωπικού σε μεθοδολογίες Persona ως μέρος προγραμμάτων επαγγελματικής ανάπτυξης.

β) Διαφοροποίηση πηγών δεδομένων

- Χρησιμοποιήστε ένα μείγμα ερευνών, συνεντεύξεων, ομάδων εστίασης και μεθόδων παρατήρησης.
- Ενθαρρύνετε τις αφηγήσεις των μαθητών και τις προσωπικές παρουσιάσεις για να συλλάβετε αυθεντικές φωνές.
- Ενημερώνετε τακτικά τα δεδομένα για να αντικατοπτρίζουν τις εξελισσόμενες πραγματικότητες των εκπαιδευόμενων.

γ) Σχεδιασμός με τα Personas, όχι για τα Personas

- Διατηρήστε τα Personas ορατά και προσβάσιμα καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας σχεδιασμού.

- Αφήστε τα Personas να εμπνεύσουν αποφάσεις σχετικά με το περιεχόμενο, τις μεθόδους, τις υπηρεσίες υποστήριξης και την αξιολόγηση, αντί να τα αντιμετωπίζετε ως στατικά έγγραφα αναφοράς.

δ) Προώθηση μιας κουλτούρας ενσυναίσθησης και προσαρμογής

- Αναγνωρίστε ότι οι εκπαιδευόμενοι είναι δυναμικά άτομα. Να είστε προετοιμασμένοι να προσαρμόσετε τα σχέδια ανταποκρινόμενοι στις εξελισσόμενες ανάγκες.
- Χρησιμοποιήστε την επικύρωση όχι ως εφάπαξ εργασία, αλλά ως συνεχή διάλογο με τους εκπαιδευόμενους και τους εκπαιδευτικούς.

ε) Μοιραστείτε ιστορίες επιτυχίας

- Καταγράψτε και διαδώστε παραδείγματα όπου η εφαρμογή των Personas οδήγησε σε βελτιωμένα αποτελέσματα για τους εκπαιδευόμενους.
- Γιορτάστε τον ανθρώπινο αντίκτυπο του ανθρωποκεντρικού σχεδιασμού, παρακινώντας τις ομάδες να διατηρήσουν αυτές τις πρακτικές.

10.4 Τελικές σκέψεις

Τα Personas, όταν αναπτύσσονται με προσοχή και εφαρμόζονται με αφοσίωση, μετατρέπουν την εκπαίδευση από μια τυποποιημένη συναλλαγή σε μια εξατομικευμένη εμπειρία. Τιμούν την ποικιλομορφία των εκπαιδευόμενων, φωτίζουν αόρατα εμπόδια και ανοίγουν νέες δυνατότητες για συμμετοχή και επιτυχία, αντί να τα αντιμετωπίζουν ως στατικά έγγραφα αναφοράς.

Σε έναν κόσμο όπου η εκπαίδευση πρέπει να γίνει όλο και πιο περιεκτική, προσαρμοστική και συμπονετική, τα Personas δεν είναι μόνο χρήσιμα εργαλεία — είναι απαραίτητοι σύντροφοι στο ταξίδι προς την καλύτερη μάθηση για όλους.

11. Ολοκληρωμένη Βιβλιογραφία

Ακολουθούν οι κύριοι συγγραφείς και τα έργα που αναφέρονται ρητά στο έγγραφο, με τη σειρά με την οποία αναφέρονται στο κείμενο:

- Alan Cooper (1999). *The Inmates Are Running the Asylum: Why High-Tech Products Drive Us Crazy and How to Restore the Sanity*. Sams Publishing.
- Donald A. Norman (1988; revised edition 2013). *The Design of Everyday Things*. Basic Books.
- Kim Goodwin (2009). *Designing for the Digital Age: How to Create Human-Centered Products and Services*. Wiley.
- Michael Quinn Patton (2002). *Qualitative Research and Evaluation Methods* (3rd Edition). SAGE Publications.
- John W. Creswell (2014). *Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches* (4th Edition). SAGE Publications.
- Dave Gray, with Sunni Brown and James Macanufo (2010). *Gamestorming: A Playbook for Innovators, Rulebreakers, and Changemakers*. O'Reilly Media. (For Empathy Map technique: first presented in this work.)
- John Pruitt & Tamara Adlin (2006). *The Persona Lifecycle: Keeping People in Mind Throughout Product Design*. Morgan Kaufmann.
- Robert M. Gagné (1985). *The Conditions of Learning and Theory of Instruction* (4th Edition). Holt, Rinehart and Winston.
- M. David Merrill (2002). *First Principles of Instruction*. Educational Technology Publications.
- Martin Mulder (Ed.) (2017). *Competence-Based Vocational and Professional Education: Bridging the Worlds of Work and Education*. Springer.

Σημαντικές σημειώσεις:

Για τον Dave Gray και τον χάρτη ενσυναίσθησης, η αναφορά είναι από το βιβλίο του *Gamestorming* του 2010, παρόλο που σήμερα αναφέρεται συχνά ξεχωριστά.

Το έργο του Mulder αφορά την εκπαιδευτική έρευνα και την εκπαίδευση με βάση τις ικανότητες - όχι άμεσα για τα Personas, αλλά ευθυγραμμισμένο με την επικύρωση και τις μαθητοκεντρικές προσεγγίσεις.

Πρόσθετες διαδικτυακές πηγές και πρακτικές πληροφορίες

Εκτός από τις παρατιθέμενες αναφορές, το έγγραφο βασίζεται επίσης:

- Άμεσες εμπειρίες πεδίου από το ευρωπαϊκό πρόγραμμα *Diverse Courses* (2023–2025).
- Πρακτικές οδηγίες από πρακτικές Σχεδιαστικής Σκέψης (εμπνευσμένες από το

Stanford d.school και το IDEO, αν και δεν αναφέρονται ρητά).
- Πρακτικές εκπαιδευτικού σχεδιασμού χωρίς αποκλεισμούς που αναπτύχθηκαν στο πλαίσιο του προγράμματος Erasmus+.